

Novemberben kifizetik az előleget a gazdáknak

A miniszter azt ígéri, a tavalyinál magasabb összegekre számíthatnak

2. oldal

Angelina Jolie partnere lehetett

Hrisztov Toma: „Arra kellett figyelnem, hogy jól játszom el a szerepet...”

6. oldal

A NAP MONDATA

Zelenszkij a legjobb üzletember, akit valaha láttam, akárhányszor idejön, adunk neki százmilliárd dollárt.

Donald Trump, az USA elnökjelöltje

IDŐJÁRÁS

Derült vagy enyhén felhős égbolt. A nappali hőmérséklet 12 és 18 fok között alakul.

JEGYBANKI ÁRFOLYAMOK

USD	GBP	CZK	HUF
1,0847	0,8316	25,229	400,05

ÚJ SZÓ-ELŐFIZETÉS

predplatne@newsandmedia.sk
0905 384 933

9 771335 705069

ÚJ SZÓ

HÍREK PERCRŐL PERCRE
AZ UJSZO.COM-ON

2024. október 19–20., szombat–vasárnap | 77. évfolyam | 244. szám

Ára 1,09 € | Előfizetőknek 13% kedvezmény | ujszo.com

Sértő rangsor a gimiben

„Nem lehet megdönteni, öld meg magad” – diákok kategorizálták a többiekét Galántán

TORNyai BIANKA

Galánta. **Egy anonim levél érkezett szerkesztőségünkbe, melynek írója arra hívta fel a figyelmet, hogy a Galántai Kodály Zoltán Gimnázium diákjairól olyan rangsorolási lista került nyilvánosságra, amelyben különféle sértő kategóriákba sorolták a diákokat.**

A gimnázium igazgatója szerint az a legfontosabb, hogy megfelelően kezeljék a történeteket, vonja le a tanulságot minden érintett és még inkább mélyítsék a diákok tudását az online

világ veszélyeiről. Az iskola egyik informatika szakos tanárától megtudtuk, a nyolc- és a négyosztályos tagozaton is foglalkoznak a tanórákon a digitális tér veszélyeivel. „A gyerekek tisztában vannak vele, mire kell odafigyelni, hogyan kell megvédeni az adataikat, éppen ma tartottak beszámolókat az ötödikesek az internet veszélyeiről. Elméletben mindannyian nagyon jól tudják, mit szabad és mit nem, de a gyakorlat egészen más, maguk is bevallják. Annyira beszéltük őket az online világ, hogy nem gondolnak bele a következményekbe, nem érzékelik a dolgok súlyát. Szinte az életük minden mozzanatát megörökítik, megosztják másokkal, elfe-

lejtik az elméletben tanultakat, mert csak sodródni az árral” – mondta. Szerinte nagyban befolyásolja a diákokat az is, hogy nem akarnak kitűnni kortársaik közül, sok mindent azért csinálnak, mert követik a többieket.

Az egyik érintett szülő úgy nyilatkozott, talán nagyobb nyilvánosságot kapott ez a téma, mint amekkora valójában a baj. „Természetesen beszélni kell róla, leginkább azt kell elmagyarázni a gyerekeknek, hogy ami egyszer kikerül a világhálóra, azt már visszavonni nem lehet, bármikor illetéktelenek kezébe kerülhet. Azonban az is világossá vált számomra, hogy mi, szülők, felnőttek sokszor azt sem

tudjuk, mitől és hogyan kellene őket megvédeni” – részletezte.

A helyzettel kapcsolatban Strédl Terézia pszichológus elmondta, hogy mindenképpen tanácsos a számítógépek, az okostelefonok biztonságos kezelésével, a személyiségi jogokkal foglalkozó szakértőt hívni az iskolába, elbeszélgetni a diákokkal arról, mi a tisztelet és tiszteletlenség akár az osztályfőnöki óra keretében, akár külső segítség bevonásával. Úgy véli, hogy a mostani eset egy olyan viccelődés, ami gradálódott. A lista készítői lazán kezelték diáktársaik képeit, de valójában komolyan visszaélték a személyiségi jogokkal. Részletek a 3. oldalon.

Hivatalos: megölték a Hamász-vezért, Jahja esz-Szinvárt

Az izraeli hadsereg által közzétett videófelvétel egy lerombolt épület látható, a székben ülő férfit az izraeli hadsereg Jahja esz-Szinvárként azonosította. A Hamász-vezér likvidálásáról bővebben a 4. oldalon olvashatnak. (TASR/AP felvétel)

Pellegrini aláírta a konszolidációs csomagot

TILAJCSÍK DÓRA

Bár az államfő, Peter Pellegrini korábban óvatos kritikát fogalmazott meg a kormány konszolidációs csomagjáról, végül úgy döntött, aláírja a megszorító intézkedéseket tömörítő törvényjavaslatokat.

Pozsony. Peter Pellegrini csütörtökön újságírói kérdésre válaszolva már jelezte, hamarosan bejelenti, áldását adja-e a kormány konszolidációs csomagjára. Az államfő akkor úgy fogalmazott, csupán arra vár, hogy az egészségügyi miniszter, Kamil Šaško (Hlas) lezárja az egészségügyi dolgozókkal folytatott tárgyalásokat. Šaško péntek délelőtt pozitív hírekkel

érkezett az elnöki palotába, és arról tájékoztatta Pellegrinit, hogy megszületett az általa is szorgalmazott kompromisszum. Az államfő ezután egyértelműen kijelentette, hogy minden akadály elhárult, így aláírja a megszorító intézkedéseket tömörítő törvényjavaslatokat.

Peter Pellegrini maga is elismerte, hogy az államháztartási hiány fenntarthatatlan, így a kormány kénytelen volt lépni. Ugyanakkor jelezte, a kabinetnek nagyobb figyelmet kellene szentelnie a polgárok problémáira. „A konszolidációra valóban szükség van, hogy Szlovákia elkerülje a komoly gazdasági problémákat, amelyek következményei mindenkire hatással lennének. Azonban figyelmeztetnem kell a kormányt, hogy az egyes intézkedések végrehajtásakor vegyék figyelembe az ország lakosság-

ának valódi helyzetét” – mutatott rá Pellegrini, aki egyúttal emlékeztetett a Szlovák Statisztikai Hivatal legfrissebb jelentésének tartalmára, mely szerint Szlovákiában csaknem egymillió embert fenyeget a szegénység. Az államfő emiatt arra kérte a kormányfőt, Robert Fico-t (Smer), tegyen eleget korábbi fogadalmának. Fico a konszolidációs csomag bemutatásakor azt ígérte, hogy a szükségszerű megszorítások nem lesznek negatív hatással a lakosok életszínvonalának alakulására.

„Bízom benne, hogy a kormány jövőre minden olyan állampolgárnak segítő kezét nyújt, akik az elfogadott konszolidáció miatt nehéz helyzetbe kerülnek” – jegyezte meg az államfő. Peter Pellegrini a konszolidációs csomaggal kapcsolatos másik törvényjavaslat sorsáról is döntött. Az

államfő a tranzakciós adó bevezetését szorgalmazó tervezetet is aláírta. Pellegrini szerint ez az intézkedés nélkülözhetetlen, mivel „jelentősen hozzájárul az államháztartási hiány csökkentéséhez”.

„Tiszteletben tartom a kormány felelősségét, ennek ellenére további lépéseket várok a kabinetől. A tranzakciós adó inkább egyedi, mint megszokott intézkedés az Európai Unió tagállamaiban” – hangsúlyozta az elnök, aki azt üzent a minisztereknek, hogy az új adónem áprilisi érvénybe lépéséig tisztázzák a nyitott kérdéseket. Ezek közül Pellegrini a civil szervezeteket emelte ki, akiknek a kormány terve szerint ugyancsak tranzakciós adót kellene fizetniük. Arról, hogy hogyan alakulnak az egészségügyben dolgozók fizetései, a 2. oldalon olvashatnak.

Šaško megoldása csak a kormánynak jó

NAGY ROLAND

Pozsony. **Kamil Šaško (Hlas) egészségügyi miniszter pénteken bemutatta a kompromisszumos javaslatát az egészségügyi dolgozók számára, melynek értelmében a konszolidációs csomag megszorításai a nővérek és a mentősök bérét végül nem érintik, az orvosokét azonban igen. A szakmai szervezetek felháborodásukat fejezték ki.**

Az újonnan kinevezett tárcavezető egy héten keresztül egyeztetett az egészségügyi dolgozókat képviselő szervezetekkel és a pénzügyminisztériummal, hogy elfogadható feltételeket alkudjon ki az orvosok, nővérek, mentősök és a többi szakirány számára. A kormány konszolidációs csomagja az eredeti tervek szerint 3 százalékra csökkentette volna az egészségügyi dolgozók béremelését, viszont a memorandum értelmében, amelyet a Szlovák Orvosszakoszervezet (LOZ) 2022-ben kialakított Eduard Heger kormányával, jövőre több mint 9 százalékos fizetésemelés tette volna a markukat.

A szakszervezetek a bejelentés után azonnal aláírásgyűjtésbe kezdtek és jelezték, ilyen feltételek mellett nem lesznek hajlandók vállalni a túlórákat, sőt, az LOZ a tömeges felmondás lehetőségét sem zárta ki

Šaško elmondta, a javasolt összeg végleges, már nem lehet változtatni rajta

(TASR-felvétel)

(csakúgy, mint 2022-ben). A helyzetet az előző egészségügyi miniszter, Zuzana Dolinková nem tudta megoldani, így végül le is mondott. A helyére kinevezett Šaško egy hetet kapott arra, hogy megoldást találjon az egészségügyi dolgozók és a kormány közt feszülő érdekellentétre.

A kompromisszum

Péntek délelőtt Peter Pellegrini köztársasági elnök bejelentette, aláírja a parlament által elfogadott konszolidációs csomagot, így a törvény

jövőre életbe léphet. A sajtótájékoztatón Šaško is részt vett, aki elmondta, milyen kompromisszumos megoldással sikerült előállnia. A javaslat értelmében a nővérek és a mentősök béremelését végül egyáltalán nem érintik a megszorítások, az orvosok pedig a belengetett 3 százalékos emelés helyett végül 6,4 százalékos emelésre számíthatnak. Konkrét számokban kifejezve ez havi 163 eurós növekedést jelent (a memorandum értelmében azonban havi 252 euróra számíthatnak volna). A miniszter

hangsúlyozta, ez így is 100 millió eurós többletforrást jelent az egészségügy számára, és az összeg végleges, növelni már nem lehet. Emellett azonban ígéretet tett arra, hogy két éven belül az orvosbérek növekedésének tempója visszatér a konszolidációs csomag előtti állapotba.

A miniszter késő délután egyedül is kiállt a nyilvánosság elé, és köszönetet mondott a miniszterelnöknek, valamint a pénzügyminiszternek az engedményért. Szerinte ezzel megbizonyították, hogy a kormány számára

az egészségügy igenis a legfontosabb prioritások közé tartozik. Hozzátette, az orvosok azért nem számíthatnak ugyanolyan tempójú béremelésre, mint a nővérek és a mentősök, mert a rendelkezésre álló források ezt egyszerűen nem teszik lehetővé. „Egyetlen kompromisszum esetében sem lehet olyan egyezsége jutni, amellyel minden érintett fél 100 százalékosan elégedett” – mondta a miniszter.

Felháborodás

Peter Visoljaský, az LOZ elnöke sajnálatát fejezte ki a politikusok döntése miatt. Elhibázott lépésnek tartja, hogy a kormány különbséget tesz az egészségügyi dolgozók között. Hangsúlyozta, ők mindössze annyit vártak, hogy a kormány betartja a 2022-ben aláírt memorandumot, amelyhez akkoriban 138 parlamenti képviselő is a nevét adta. Monika Kavecká, a nővérszakoszervezet (OZ SaPA) vezetője szintén jelezte, nem értenek egyet a döntéssel, még úgy sem, hogy a béremelés csökkentése a nővéreket végül nem érinti. Szerintük ezzel a lépéssel a kormány csak tovább mélyíti az így is kritikus munkaerőhiányt, hiszen ahol az orvosok hiányoznak, ott a nővéreknek sem jut hely. Kavecká megjegyezte, a környező országok szívesen fogadják a Szlovákiából elvándorló, magasan képzett ápolói munkaerőt. Hogy végül milyen lépéseket tesznek majd a szakszervezetek, egyelőre nem tisztázták.

Fico: Ellentétes hatású lehet az ukrán elnök győzelmi terve

Robert Fico először találkozott Brüsszelben Volodymyr Zelenskyy ukrán elnökkel

(TASR/AP-felvétel)

Ellentétes hatású lehet Volodymyr Zelenskyy ukrán elnök győzelmi terve, és nem tartom jó ötletnek Ukrajna NATO-csatlakozásának felvetését – jelentette ki pénteken Brüsszelben Robert Fico kormányfő, tájékoztatott a TASR hírgyűnökség tudósítója.

Pozsony. Fico hozzátette, az EU-csúcsonak három fő témája volt, az ukránjai és a közel-keleti helyzet, valamint a migráció.

Megismételte, hogy Ukrajna EU-csatlakozását támogatja. A NATO-tagság, amely Zelenskyy elnök „győzelmi tervének” része, viszont

a harmadik világháború kitöréséhez vezethetne Fico szerint. Szavai szerint ellentétes hatást válthat ki a terv, ezért megosztja a tagállamokat, így nem foglalt egyértelműen állást vele kapcsolatban az Európai Tanács.

Fico megismételte, hogy Oroszország Ukrajna megtámadásával és területei elfoglalásával megsértette a nemzetközi jogot. Kifogásolja azonban azokat a javaslatokat, amelyek szerint Ukrajnának csatlakoznia kellene a NATO-hoz, vagy oroszországi célpontok elérésére is alkalmas közepes hatótávolságú rakétákat kellene szállítani Kijevnek.

„Az összes uniós vezető és Ze-

lenskyy elnök jelenlétében kijelenttem, hogy racionális együttműködésre törekszünk Ukrajnával, amelynek nem öldöklés az eredménye, hanem a nehéz helyzetben levő emberek megsegítése” – magyarázta Fico, aki először találkozott Brüsszelben az ukrán elnökkel. Hozzátette, a következő, immár negyedik ukrán-szlovák együttes kormányülés januárban vagy februárban lesz Szlovákiában.

A kormányfő egyébként Brüsszelben zárt ajtók mögött Ursula von der Leyennel, az Európai Bizottság elnökével is tárgyalt, a megbeszélés részleteit viszont nem kívánta elárulni.

(TASR)

Novemberben kifizetik az előlegeket a gazdáknak

A földművelésügyi miniszter, Richard Takáč (Smer) azt ígéri a gazdáknak, hogy a tavalyinál magasabb előlegre számíthatnak a közvetlen kifizetések esetében. A tavalyi támogatások késve érkeztek, amiért a tárcavezető az elődeit hibáztatja, az ellenzék szerint azonban a kialakult helyzethez a Smer korábbi korrupciós botrányai is hozzájárultak.

Pozsony. „Az Agrárkifizető Ügynökség (PPA) november 4-étől megkezdte a közvetlen támogatások előlegeinek a kifizetését, az erre jogosultak a nekik járó összeg 70–75 százalékához juthatnak hozzá” – jelentette be Richard Takáč, aki szerint erre a célra 293,55 millió eurót fordítanak. A tárcavezető elmondta, hogy az előleget olyan gazdák is megkapják, akik épp ellenőrzés alatt állnak,

ami korábban nem volt jellemző. Ők a nekik járó összeg 50 százalékához juthatnak hozzá előleg formájában. „A mezőgazdasági termelőknek járó előlegek adminisztrációja november 4-én kezdődik, ami azt jelenti, hogy beindulnak a kifizetések a területalapú támogatások esetében. November 15-étől pedig az állatalapú támogatások kifizetése is megkezdődik. November 30-áig a közvetlen kifizetésekre vonatkozó összes előleget szeretnénk eljuttatni a címzettekhez” – tette hozzá a miniszter.

Takáč szerint december 2-án hoznák ki a támogatási határozatok kiadásához, és 2025. június 30-áig szeretnék letudni a kifizetéseket. Ez utóbbiak teljes éves volume-ne egyébként nagyjából 600 millió euró. Az előlegek összege azonban megugrott. A földművelésügyi miniszter szerint tavaly az előlegek 117 millió eurót tettek ki, míg idén

ez eléri a már említett 293,55 millió eurót. Egész pontosan ez azt jelenti, hogy idén az 1. pillérben a gazdák a közvetlen kifizetések 70 százalékát, összesen 218,46 millió eurót, a 2. pillérben pedig a kifizetések 75 százalékát, összesen 75,09 millió eurót kapnak meg előlegként.

„Elmondhatom, hogy a PPA sokkal jobban felkészült a 2024-es kampányra, mint a 2023-asra, amely komoly problémákat okozott nekünk, különösen az informatikai rendszerek kialakítása miatt” – tette hozzá Marek Čepko, az Agrárkifizető Ügynökség vezérigazgatója. Takáč szerint Szlovákia az új uniós programozási időszakban az agrárszektor uniós forrásainak eddig a 10,8%-át használta fel, szemben a 8,7%-os uniós átlaggal. A régi programozási időszak forrásainak a felhasználása szempontjából azonban Szlovákia uniós sereghajtónak számít. (mi, TASR)

Richard Takáč földművelésügyi miniszter szerint idén több pénzt fordítanak az előlegekre

(TASR-felvétel)

Hol a határ vicc és bántalmazás között?

TORNYAI BIANKA

Rendkívül fontos a gyerekek felvilágosítása arról, hogyan kellene viselkedni az internetes térben. Egy ártatlannak tűnő vicc nagyon rosszul is elszülhet, fájdalmat, akár traumát is okozhat. Ezzel kellett szembenéznük a Galántai Kodály Zoltán Gimnázium diákjainak és tanárainak.

GALÁNTA

Egy anonim levél érkezett szerkesztőségünkbe, melynek írója arra hívta fel a figyelmet, hogy „a Galántai Kodály Zoltán Gimnázium diákjairól olyan rangsorolási lista került nyilvánosságra, amelyben különféle sértő kategóriákba sorolták a diákokat. A legszükségesebb kategóriák között található a Wifey (feleség) és az Unrapeable (megdönthetetlen), emellett a kys (kill yourself – öld meg magad) kifejezés is szerepel, amely egyértelműen bántó és életveszélyes üzenetet közvetít. Több diák is félelemmel jár iskolába, mert tartanak a társaik véleményétől és a megszégyenítéstől.” A levél írója szerint azért fontos nyilvánosságra hozni ezt a témát, mert fel kell hívni a figyelmet a diákok védelmének fontosságára, hiszen lehet köztük olyan, aki számára ez nem egy jó vicc, amin egyet nevezhetünk, hanem olyan reakciót válthat ki, ami még inkább erősítheti az egyébként is jelen lévő szorongást a diákokban, illetve fontos lenne tudatosítani bennük, hogy a tetteiknek következménye van.

Megkérdeztük az intézmény igazgatóját, Marsall Jánost az esettel kapcsolatban. Megerősítette, valóban készült egy lista a diákokról a TierMaker alkalmazásban, amelyet

Az igazgató szerint az a legfontosabb, hogy megfelelően kezeljék a történeteket, vonja le a tanulságot minden érintett és még inkább mélyítsék a diákok tudását az online világ veszélyeiről (Shutterstock-illusztráció)

négy diák készített szórakozásból, egy ötödik diaktársuk pedig továbbküldte. „Egy héttagú zárt csoportban osztották meg egymással az iskolatársaikról készült képeket, amelyek más zárt csoportokban terjedtek tovább. A diákok ezeket a kategóriákat nem maguktól találták ki, sajnos az internet adta nekik ezeket a lehetőségeket. A tinédzserek bevallása szerint ártatlan szórakozásról volt szó, ami rosszul sült el. Nyilvánosan nem hozzáférhető a besorolás, kizárólag ezekben a zárt csoportokban terjedt szét. A készítőket ezt egyáltalán nem akarták nyilvánosságra hozni” – mondta el a gimnázium igazgatója. Hangsúlyozta, a lista készítőit az iskola felszólította, hogy kérjenek bocsánatot azoktól a diákoktól, akiknek a képét felhasználták és magyarázzák el nekik, hogy semmiféle rossz szándék nem volt mögötte, senkit

nem akartak kigúnyolni, megsérteni. Az érintetteknek továbbá el kell tüntetniük a fotókat az összes felületről, ahol azok megjelentek, illetve a pedagógustanács előtt kell felelniük a tettükért. Marsall János úgy véli, az öt diáknak nagyobb büntetés az, hogy szembenézzenek azokkal, akiket esetleg megsértettek azzal, hogy negatívan soroltak be valamelyik kategóriába. Aznap, amikor eljutott a tanári karhoz az alkalmazásban készült lista, osztályfőnöki órákat tartottak az iskolában, hogy megbeszéljék a történeteket, hogy felhívják a diákok figyelmét, ártatlannak tűnő dolgokkal is mekkora kárt lehet okozni. Marsall János hozzátette, mindenképpen szeretnének megfelelő szakembereket meghívni az intézménybe, akik elbeszélgetnek a diákokkal a problémáról. „Az iskola vezetősége és tanári kara teljes mér-

tékben elhatárolódik mindennemű kirekesztéstől. Minden érintett diák meg fogja kapni a büntetést, amiért ennyire meggondolatlanul, diáktársait lenézve cselekedett” – zárta az igazgató.

A TierMaker egy olyan alkalmazás, amelyben előre elkészített sablonok alapján listázhatunk bármit, például filmeket, ételeket, játékokat, színészeket, sportolókat, tárgyakat, egyszóval tényleg bármit. Strédl Terézia pszichológus arra hívta fel a figyelmet, hogy mindig meg kell találnunk, hol van a határ a vicc és a túlzás között, amire a legjobb példa a becenév és a csúfnév használata. „A becenév az, ami a másiktól tetszik, ha viszont nem tetszik neki, akkor már csúfolódom, de akár zaklatás is lehet, ha valakit csak azért is azon a néven szólítom, amit ő nem szeret hallani. A mostani eset egy olyan

iskolai viccelődés, ami gradálódott. A lista készítői lazán kezelték diáktársaik képeit, de valójában nagyon komolyan visszaéltek a személyiségi jogokkal. Alaptézis kellene, hogy legyen, hogy a másiktól ne csinálj azt, ami neked is rossz. A diákok nem adták meg az alapvető tiszteletet a társaiknak, nem működött bennük az érzés, hogy egy közösséghez tartoznak, érzékelhető az empátia hiánya, olyannal szórakoztatták magukat, amivel a többieknek ártottak” – magyarázta a szakember. Aláhúzta, ha iskolai zaklatás történik, nemcsak az áldozattal, hanem az agresszorral is foglalkozni kell és támogatni őt, mert nem tudjuk, hogy a tettét miért követte el. Ugyanakkor büntetés nélkül sem lehet hagyni az ilyen eseteket, mert a diákoknak meg kell tanulniuk meghúzni a határt a vicc és a bántalmazás között. Strédl Terézia szerint mindenképpen tanácsos a számítógépek, az okostelefonok biztonságos kezelésével, a személyiségi jogokkal foglalkozó szakértőt hívni az iskolába, elbeszélgetni a diákokkal arról, mi a tisztelet és tiszteletlenség akár az osztályfőnöki óra keretében, akár külső segítség bevonásával. „Meg kell adni mindennemű információt számukra, tudatosítani kell bennük, hogy túllép-ték a határokat. El kell gondolkodni, hogyan lehet a megelőzést beépíteni a mindennapokba, csapatépítéssel az osztályokon belül, kis csoportokban, de az egész iskolában is” – mondta. Hozzátette, fontos lenne, hogy az érintett öt diákkal, valamint az egész osztállyal pszichológus is foglalkozzon, hiszen az agressziót kifejező kategóriák is megjelentek a listán, ami arra enged következtetni, hogy nem csak ártatlan gyerekcsíny történt. Feltette a kérdést, vajon hova futhatott volna ki az eset, ha nem sikerül megállítani.

Keserédes emlékek az 1989-es rendszerváltásról

Fiatallal forradalmárok, lelkes tömeg és Alexander Dubček a csonka hídon... A nyolcvankilences rendszerváltás párkányi pillanatait idézték fel a városi múzeumban, kordokumentumként is értékes fényképekkel, hétköznapi tárgyakkal és egy remek Soóky László-féle monodrámával.

PÁRKÁNY

Rendhagyó módon emlékeztek meg a Párkányi Városi Múzeumban az 1989-es rendszerváltásról, azaz a bársonyos forradalomról. Az akkori napokat felidézve Berta András fényképgyűjteményéből rendeztek tárlatot, ahol többek közt Alexander Dubček párkányi látogatását is felidézik, valamint a Párkányban akkor rendezett nagygyűlés hangulatát is. A kiállításon hétköznapi használati tárgyakat és egyenruhákat is megtekinthetünk a szocializmus utolsó évtizedéből, pillanatfelvételeken láthatjuk, hogyan zajlottak le a nyolcvankilences események a városban. A közszemlére tett tárgyak nagy része Kvittek Marián gyűjteményéből származik. A kiállítás megnyitóján egy monodrámát is láthattak az érdeklődők, a közelmúltban elhunyt Soóky László: A nagy (cseh)szlovákiai magyar forradalmi gulyásparti című szatírját adta elő Fandl Ferenc,

Berta András fényképgyűjteményéből rendeztek tárlatot (Berta András archívuma)

A kiállításon hétköznapi használati tárgyakat és egyenruhákat is megtekinthetünk a szocializmus utolsó évtizedéből, pillanatfelvételeken láthatjuk, hogyan zajlottak le a nyolcvankilences események a városban.

a Miskolci Nemzeti Színház művésze. A vitriolos humorral megírt, társadalomkritikus darab nemcsak a szlovákiai magyarság görbe tükrét mutatja, hanem azt is, hogy mivé lett mára a rendszerváltás szellemisége, hová és miképp fejlődött a demokrácia mostanáig. A megnyitó közönsége jól szórakozott, a kiállítás pedig nemcsak a párkányiak számára érdekes, hanem mindazoknak, akik megélték, tanúi voltak az akkori városi eseményeknek. A tárlatot november végéig tekinthetik meg az érdeklődők a múzeumban. (buc)

Világelsők a komáromi mentősök

VATAŠČIN PÉTER

A komáromi székhelyű ZaMED mentőszolgálat elnyerte a legmagasabb szintű elismerést, mely az agyiér-katasztrófa sürgősségi ellátására vonatkozik: az EMS Angels Awards gyémánt fokozatát. A díjat a dán fővárosban, Koppenhágában vehették át – közölte a ZaMED.

KOPPENHÁGA/KOMÁROM

Az elismerés értékét növeli, hogy a ZaMED világszinten egyedülként nyerte ezt el úgy, hogy a kiértékelés az év minden egyes negyedére vonatkozott. Egyetlenegy másik mentőszolgálat sem tudta ezt elérni. „Ez nemcsak a szervezetünk, de minden egészségügyi dolgozónk számára is elismerést jelent, akik napi szinten dolgoznak azon, hogy csúcsmínőségű ellátásban részesítsük az agyiér-katasztrófát szenvedett pácienseket” – mondta Matej Polák, a ZaMED igazgatója.

Az EMS Angels Awardsot az Európai Sürgősségi Orvostani Társaság (EUSEM) osztja ki együttműködésben az Angels Kezdeményezéssel. Az értékeléseket negyedévente végzik el. Figyelembe veszik az ellátás minőségét, a standardizált

eljárások betartását, ill. az egészségügyi személyzet továbbképzését is. A minőségi indikátorok kiértékelése függetlenül, az adatbázisokból származó adatok felhasználásával történik.

Az évente több mint 25 ezer dél-nyugat-szlovákiai pácienset kiszolgáló ZaMED első nagyobb nemzetközi sikerét még 2021-ben érte

A ZaMED képviselői (baloldalt Matej Polák igazgató) a koppenhágai eseményen (Fotó: ZaMED)

el. Akkor az EMS Angels Awards platina fokozatát szerezte meg az EUSEM Lisszabonban tartott éves konferenciáján. Polák szerint ez jelentette számukra az impulzust ahhoz, hogy további innovációkat valósítsanak meg, s hogy optimalizálják a sürgősségi szolgáltatásukat.

RÖVIDEN

Maradnak a békefenntartók

Bejrút. A ENSZ libanoni békefenntartó missziójának (UNIFIL) szóvivője elítélte az izraeli erők által az utóbbi napokban végrehajtott támadásokat, de leszögezte, hogy Libanonban maradnak. „Maradnunk kell, bár azt mondták, hogy távozzunk” – mondta Andrea Tenenti arra utalva, hogy az izraeli erők kivonulásra szólították fel őket. A szóvivő „megdöbbentő pusztításról” számolt be a Libanon és Izrael közötti demarkációs vonal, az úgynevezett kék vonal mentén, és azon túl is. Hangsúlyozta, hogy sok falu szenvedett károkat. Tenenti azt is közölte, hogy annak nyomaira bukkant az egyik bázisuk közelében, hogy az IDF fehér foszfort vetetett be. A fehér foszforos lőszer nem tartoznak a tiltott vegyi fegyverek közé, de a nemzetközi egyezmények tiltják a lakott területek környékén a bevetésüket, mert tüzet és súlyos égési sérüléseket okozhatnak. (MTI)

Fontos döntés előtt a Tisza Párt

Budapest. Huszonhat év után új országgyűlési képviselője lesz Bonyhádnak. A fideszes Potápi Árpád János halála után időközi választást tartanak jövő év elején Tolna vármegye 2. választókerületében. Jelentős politikai kérdés lesz, hogy elindul-e a Tisza Párt a dombóvári időközi választáson, és megpróbálnak-e már 2026 előtt bejutni a parlamentbe. Ha úgy döntenek, hogy beszállnak a versenybe, rövid idő alatt kell jelöltet találniuk, akít az év végére felépíthetnek. Valódi dilemma előtt áll Magyar Péter. Annak rossz üzenete lenne, ha a kormányváltásra készülve távol maradnának az időközi választástól, és nem kínálnának alternatívát a helyi választóknak. Hogy akarják legyőzni a Fideszt 2026-ban, ha el se mernek indulni egy időközi választáson? Abból azonban még rosszabbul jönne ki, ha egy évvel az országgyűlési választás előtt beleszaladnának egy vereségbe, mert úgy gyorsan leomlana az a narratíva, hogy 16 év után nekik van valós esélyük leváltani a Fideszt. (tix)

Orosz előrenyomulás

Kijev. Moszkva hónapok óta sikertelenül próbálja bevenni a stratégiai fontosságú Csausziv Jar városát. Október 18-án viszont áttörték a frontot a támadók, eleshet az ukrán erőd. Átszakadt a frontvonal Csausziv Jar városától délre, az orosz csapatok el is foglaltak a városban egy állást. A fejlemény azt jelenti, hogy Moszkva megpróbálhatja bekeríteni a települést, mivel észak felől is több területet megszerzett. A stratégiai fontosságú helyről egyszerre lehet támadni Konsztantynovka, Druzskovka, valamint ezt követően akár a térségi központ Kramatorszk felé is. (prf)

Hivatalos: halott a Hamász vezére

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Jeruzsálem. **Az izraeli hadsereg (IDF) hivatalosan is megerősítette, hogy a tavaly október 7-i mézárást kitervelő és levezénylő Hamász-vezért, Jahja esz-Szinvárt megölték. A Hezbollah azt közölte, hogy ezzel új, kiélezett szakaszba lép Izrael elleni háborújuk.**

Véletlenszerű rafahi megölése után már a helyszínen azonosították fogászati és egyéb bizonyítékok, köztük a karórája alapján, majd az izraeli rendőrség közölte, hogy azonosítási osztálya a helyszínről származó fényképekkel is igazolta személyazonosságát. Herci Halevi vezérkari főnök és a Sin Bet belbiztonsági szolgálatot vezető Ronan Bar ellátogatott ahhoz az épülethez, ahol a Hamász vezetőjével végeztek, és kijelentették, hogy megfizették tetteiért, legyőzve fejezte be életét. Jichák Hercog államelnök elismerését fejezte ki a fegyveres erőknek és a biztonsági szolgálatoknak „az österrorista Jahja esz-Szinvárt” likvidálásáért. Joáv Galant védel-

Jahja esz-Szinvár holttestét a helyszínen azonosították fogászati és egyéb bizonyítékokkal (TASR/AP)

mi miniszter felszólította a Hamász fegyvereseit, hogy engedjék szabadon a túsokat és adják meg magukat. „Jahja esz-Szinvár likvidálása egyértelmű üzenet az elesettek és a túsok családjainak: mindent megteszünk annak érdekében, hogy elérjük azokat, akik megkárosították szeretteiket, kiszabadítjuk, és visszaadjuk családjuknak a túsokat” – jelentette

ki. A Hezbollah is azt közölte, hogy új, kiélezett szakaszba lép Izrael elleni háborújuk, Irán szerint pedig „megerősödik az ellenállás szelleme” azaz, hogy izraeli katonák megölték a Hamász politikai vezetőjét.

Az iszlamista Hamász palesztin szervezetet vezető Jahja esz-Szinvár halála lehetőséget nyit megteremteni a terrorszervezet nélküli Gázát – je-

lentette ki Joe Biden amerikai elnök. Biden úgy fogalmazott, hogy ez egy „jó nap Izrael, az Egyesült Államok és a világ számára”, valamint közölte, hogy telefonon gratulál Benjámin Netanjahu izraeli miniszterelnöknek és Izrael más vezetőinek, akikkel szeretne beszélni a túsok kiszabadításához vezető útról és a háború befejezéséről „egyszer és mindenkorra”. Az elnök egyben azt hangoztatta, hogy Izraelnek minden joga megvan a Hamász katonai szervezetének és vezetőinek megsemmisítéséhez, és úgy vélte, hogy a palesztin szervezet ma már nem lenne képes még egy, a 2023. október 7-éhez hasonló támadás végrehajtására.

Von der Leyen szerint Jahja esz-Szinvár Hamász-vezető bejelentett halála minden bizonnyal jelentősen meggyengíti a terrorszervezetet. Véleménye szerint a tartós béke a térségben csak egy stabil, erős és megreformált Palesztin Hatóság közreműködésével érhető el. „Elfogadtunk egy 400 millió eurós sürgősségi támogatási csomagot és a célunk, hogy a hatóság költségvetése 2026-ra stabilizálódjon” – fogalmazott az Európai Bizottság elnöke. (MTI, 444)

Szigorúbb migrációs politikáról döntöttek

A szigorúbb migrációs politika részeként úgynevezett „visszatérési központokat” alakítanak ki az Európai Unió határain kívül a tartózkodási engedéllyel nem rendelkezők számára.

Brüsszel. A migráció olyan európai kihívást jelent, amely európai választ igényel, amelynek része kell lennie az Európai Unió határai jobb ellenőrzésének, ahogy a hatékony visszaküldési politikák kidolgozásának – közölte a tagállami vezetőket tömörítő Európai Tanács elnöke, Charles Michel Brüsszelben. Michel hangsúlyozta továbbá, az EU-nak meg kell erősítenie kapcsolatait szövetségeseivel, és új partnerségeket kell kiépítenie a migráció származási és tranzitországaival, fel kell lép-

nie az embercsempészet ellen, és jól irányított rendszer létrehozása szükséges a migráció legális útjainak kialakítására.

A szigorúbb migrációs politika részeként úgynevezett „visszatérési központokat” alakítanak ki az Európai Unió határain kívül a tartózkodási engedéllyel nem rendelkezők számára. Ursula von der Leyen az EU-csúcs után azt mondta, az uniós vezetők megvitatták ezeknek a központoknak a fejlesztését, ám sok nyitott kérdés maradt még. Például: meddig maradhatnak ott az emberek, és mi történne olyan esetben, amikor a kitoloncolás nem lehetséges.

Arra ugyan nem tért ki, mely országokban lehetnének ezek a központok, de Giorgia Meloni és Olaszországot nevezte meg példaként, amely Albániával kötött hasonló deportálási meg-

állapodást. Az EU-tagjelölt ország két menekültközpontnak adott helyet, ahol a nemzetközi vizeken elfogott, Olaszországba tartó menekültek kérelmeit és ügyeit intézik. Hasonló megállapodásban gondolkodik a holland kormány is, amely közölte, hogy fontolóra veszik az elutasított afrikai menedékkérők Ugandába küldését. A görög kormányfő pedig üdvözölte a legújabb terveket, szerinte a visszatérés a migrációs politika hiányzó láncszeme. Örül annak is, hogy végre új irányokban és lehetőségekben is gondolkodnak. Azt illetően azonban szkeptikus, hogy megvalósítható lenne-e még egy olasz–albán megállapodás az EU-n belül. Emmanuel Macron francia elnök bírálta a „visszaküldési központok” tervét. Mint mondta, „ez nemhogy nem oldja meg a problémákat, de újakat teremt”. Kedvezően

nyilatkozott viszont ezen központokról Kiriákosz Micotákisz görög miniszterelnök, rámutatva arra, hogy az EU migrációs politikája az utóbbi években megváltozott, „és közeledett a görög állásponthoz”. Mette Frederiksen dán miniszterelnök szintén az EU migrációs politikájának változását sürgette és a külső határvédelem fontosságát hangsúlyozta.

Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke nyilatkozatában elmondta: az EU Ukrajnának nyújtott folytatódó támogatása magában foglalja a katonai felszerelések szállítását, az energiatámogatást, továbbá az unió a G7-csoport ígéretének részeként egy 35 milliárd eurós rendkívüli makroszintű kölcsön nyújtásán dolgozik, amelyet a zárolt orosz pénzeszközökből származó bevételekből fogunk fizetni. (444, MTI)

A MEGBÍZHATÓ HÍRFORRÁS!

Fizessen elő az ország egyetlen magyar nyelvű napilapjára könnyedén az estanok.sk weboldalon vagy olvassa be a QR-kódot.

- Naponta friss és megbízható információk az aktuális eseményekről
- A nap legfontosabb híreit munkanapokon a postaládájába kézbesítjük
- A szombati számot elektronikusan kézbesítjük
- 13 az 1-ben: 1 napilap, 3 magazin, 9 különféle heti és havi állandó melléklet

* Havi átlagár standi vásárlás esetén.

ÚJ SZÓ

Tusk győzelme az EU-csúcson

Brüsszel. Donald Tusk lengyel miniszterelnök múlt hétfőn jelentette be, hogy Oroszország és Belarusz hibrid hadviselése miatt ideiglenesen fel akarja függeszteni a menedékjogot. Bár kijelentését egyből elutasította az Európai Bizottság, az EU-csúcs végén mégis Tusk örülhetett. A záródokumentumba ugyanis a hétfőn kiszivárgott verzióhoz képest egyetlen új bekezdés került be, a Lengyelországról szóló. A szöveg szerint nem megengedhető, hogy Oroszország és Belarusz a menedékjoggal kapcsolatos visszaélésszerű ássa alá az uniós demokráciát. Az Európai Tanács szolidaritását fejezte ki Lengyelországgal, és arra jutott, hogy „a kivételes helyzetek megfelelő megoldásokat igényelnek”. Tusk tehát zöld lámpát kapott a nemzetközi jog megsértéséhez, így újult lendülettel és erővel folytathatja a szélsőjobboldali PiS párt elleni belpolitikai harcát. (444)

Minden áldozat méltóságteljes

VIVIEN COSCULLUELA

A közelmúltban írtam egy cikket egy francia nőről – Gisèle Pélicot-ról –, akit a férje drogokkal elkábított, majd felkínálta öt más férfiának, miközben eszméletlen volt. A rendőrség egy évtized alatt legalább 92 nemi erőszakot azonosított, és 51 erőszaktevő ül most a vádlottak padján.

A külföldi médiában a folyamatban lévő perről szóló beszámolókat figyelve sokszor találkoztam azzal a megállapítással, hogy Gisèle méltóságteljes. És hogy ezt a lehető legjobban szemléltessék, illetve hogy a kifejezés hangulatát valóságúhően közvetítsék az olvasók felé, az újságírók azt a módszert alkalmazták, hogy leírták a megjelenését és a viselkedését.

Az amerikai New York Times elegáns testtartású nőként ábrázol-

ja. Kiemelik a kecsességét, elegáns frizuráját – bob frizura à la Anna Wintour –, a napszemüvegét és harcos öltözködési stílusát. Számos cikk azt állítja, hogy emelt fővel lép be a tárgyalóterembe, és mindig nyugodt marad.

A felhasznált szavaknak sajátos jelentésük van. Ezek pozitív, értékelő kifejezések, amelyek célja, hogy hangsúlyozzák tagadhatatlan és csodálatra méltó erejét, rendíthetetlen elszántságát és feminista hősnői státuszát – ami kétségtelenül igaz rá. A kérdés, amit én felteszek magamnak, más: létezik-e nem méltóságteljes áldozat egy ilyen szörnyű és védhetetlen bűncselekményben?

Az értelmező szótár (a biztonság kedvéért utánanéztam a francia és az angol nyelvben is – a definíciók megegyeznek) elmagyarázza, hogy a méltóság az egyén erkölcsi értékeinek, jelentőségének tudatosítása és tisztelete. Az emberi méltóság olyan minőség, amely egyenlő és abszolút minden egyes emberben.

Mi lenne, ha egy nő, aki majdnem egy hónapon keresztül minden nap megjelenik bírák, ügyvédek,

újságírók és bűnelkövetők előtt, nem lenne méltóságteljesen és ízlésesen felöltözve? Mi lenne, ha tetoválásai és arcpirszingjei lennének? Mi lenne, ha miniszoknyát és rövid, szűk pólót viselne? Mi lenne, ha szexmunkás vagy gyári munkás lenne? Mi lenne, ha mentális betegségben szenvedne, kövér lenne, szégyenlősen lehajtaná a fejét, és görnyedt lenne a háta? Mi lenne, ha Gisèle-lel ellentétben – ahogy ez egyébként általában lenni szokott – azt akarná, hogy a tárgyalás a nyilvánosság kizárásával történjen?

Ekkor már nem lenne „jó áldozat”? Már nem lenne méltóságteljes áldozat? Nem adnánk meg a tiszteletet iránta? Egy olyan perben, ahol több tucat férfi által elkövetett többszörös nemi erőszakról van szó, akik egy védtelen nőt bántalmaztak, egyáltalán nem az áldozat „teljesítményéről” van szó, hanem a förtelmes bűncselekményekről és arról, hogy mit árul el az egész ügy az emberi társadalomról. Minden áldozat méltóságteljes.

A szerző a Plus 7 dni munkatársa

Magyar pénisz

BINDICS LÁSZLÓ

Már a cikk címét olvasva is abszurdnak és hihetetlennek tűnhet ez a téma. Szeretném már az elején leszögezni: sem a múltban, sem a jövőben nem kívánok senkinek a péniszével foglalkozni, semmilyen formában és semmilyen körülmények között. Céлом nem a provokáció vagy a botránkyeltés, és eszem ágában sincs lesüllyedni egy olyan kommunikációs színvonalra, amely egyes, súlyos adóforintokból fenntartott szlovákiai magyar sajtótermékekből visszaköszön. (Éljen a nemzeti szuverenitás!)

Am ha átpillantunk a déli határ túloldalára, azt látjuk, hogy szinte még a csapból is a „magyar pénisz” folyik. Pontosabban a legerősebb ellenzéki párt vezetőjének, Magyar Péternek egy feltételezett, ágyékánál történő nadrágigazítása vált az egyik legfontosabb sajtóhírként talált eseménnyé Magyarországon. Bár Budapestet sokan az európai pornóipar központjaként emlegetik, fontos lenne rögzíteni: mindennek megvan a maga helye és ideje. Az viszont, hogy a TV2 híradójában, főműsoridőben, a Tények című műsorban két és fél percen keresztül elemezzenek egy másik ember gatyájában történő vagy nem történő eseményt, igazítást, vakarózást – vagy nevezzük, aminek akarjuk –, az elszomorító, és már túlmutat minden határon. A képernyőn ránagyítva, lelassítva, pirossal bekarikázva tárgyalták Magyar Péter hímvesszőjének esetleges jobbról balra vagy balról jobbra helyezését, és ennek a mozdulatnak az állítólagos pszichológiai és biológiai hátterét. Tényleg ide süllyedt a magyar közéleti sajtó? Úgy gondolom, ez már egy olyan mélypont, amelyet még így, egy egyszerű szlovákiai magyar emberként sem kívánok átlépni.

Raadásul az is köztudott, hogy a TV2 jelentős állami támogatásokban részesül. Például 2022-ben a magyar kormány 28 milliárd forintot költött hirdetésekre náluk, ami a csatorna éves bevételének közel felét teszi ki. Ezzel szemben az RTL Klub, amely hasonló nézettséget produkál, ennek az összegnek csupán egykilencedét kapta. Ennek fényében különösen visszásnak tűnhet, hogy a TV2 Tények című hírműsora az Érték és Minőség Nagydíjat is elnyerte, amit a magyar kormány adományoz minden évben. Vajon valóban az értéket és a minőséget képviseli főműsoridőben egy másik ember hímvesszőjéről szóló két és fél perces riport?

A jelenlegi magyar kormány kapcsán egyre inkább világosabbá válik számomra, hogy elkényelmesedtek, és elégnék tartják, ha a szokásos, bevett módon gyurcsányoznak, brüsszeleznek, háborúpártiznak és sorosoznak. De úgy fest, a valóság vonata elszárgulduzott mellettük. Bár egyre lassabbak és egyre többet késnek Magyarországon a vonatok az elhasználdott és tönkrement pályasínek állapota miatt. Most úgy tűnik, a Karmelitában kapkodnak, félnek, és talán ezért kerülhet egy ellenzéki politikus ilyen méltatlan és megalázó helyzetbe. Más magyarokat nem talállok arra, miért lehet Magyar Péter nadrágigazítása hírtétek.

Mára a Tisza Párt népszerűsége a Fideszéhez hasonló szintet ért el, már a hibahatár körül mozog. Úgy tűnik, a magyar kormány nem találja a fogást Magyarországon. De véleményem szerint ő csupán egy eszköz az országban élő emberek kezében, és a Fidesz által kialakított rendszernek a szülőltje. Ha úgy tetszik: egy, a Fidesz soraiból kivált rendszerhiba. Tehát nem mondanám, hogy egy különleges, egyedí, megismételhetetlen, szimbolikus személyiség. Az emberek sem magasztalják, bálványozzák, mert nem Magyar Péter különlegességében vagy hibátlanságában hisznek, hanem abban, hogy itt van egy fiatal ember, aki nem fél, nem is hibátlan, de kiáll az igazságért, és képes nyíltan kimondani olyan dolgokat, miket eddig más nem mert, és talán képes megdönteni a 14 éve regnáló hatalmat. Pedig nincs benne semmi varázslat, hanem „csak” egy ember.

FIGYELŐ

Bűncselekmény lett a külföldi bérnyaság

Bűncselekménnyé nyilvánították a külföldi bérnyaságot Olaszországban. Az új törvény értelmében az olasz párok külföldi bérnyasától született gyermekei nem számítanak legitímek, ezért Olaszországban nem anyakönyvezhetők.

Az ország konzervatív kormánya szerint ez a lépés a nők méltóságát védi, míg a kritikusok szerint az intézkedés a szivárványcsaládok ellen irányul, mivel a törvény gyakorlatilag lehetetlenné teszi a meleg párok számára a gyermekvállalást.

A bérnyasát fogadó személyeket a törvény három hónaptól két évig terjedő börtönbüntetéssel sújtja, valamint hatszáz ezer eurótól egymillióig emelhető bírság szabható ki.

A törvény értelmében a külföldi bérnyaság akkor is bűncselekménynek számít, ha az adott

külföldi országban nem minősül annak. Az olasz kormány szerint a törvény célja a jogszabály egységesítése, a meleg párok viszont már a törvény elfogadása előtt pánikba estek, veszélyben érzik magukat amiatt, hogy akár börtönt is kaphatnak, ha gyereket szeretnének vállalni.

Néhány szenátor visszautasította azokat az állításokat, hogy a törvény homofób lenne, vagy kifejezetten a meleg közösséget célozná, viszont Carolina Varchinak, a bérnyaság-ellenes törvényjavaslat előterjesztőjének az egyik Facebook-bejegyzése ennek az elkezkezőjéről tanúskodik, ugyanis azt írta, hogy a törvényvel pártja az LGBTQ „ideológiája” ellen dolgozik.

Giorgia Meloni kormányfő üdvözölte a jogszabály megszavazását. „A józan ész diktálta a jogszabályt a nők testének és a gyermekeknek az áruba bocsátása ellen. Az emberi életnek nincsen ára, és nem képvisel csereárut” – mondta Meloni. (444)

Még mindig könnyű dezinformációs választási hirdetést futtatni

Egy friss kutatás szerint a TikTok és a Facebook továbbra is beengedi a dezinformációt tartalmazó politikai hirdetéseket a platformjára, írja az AFP.

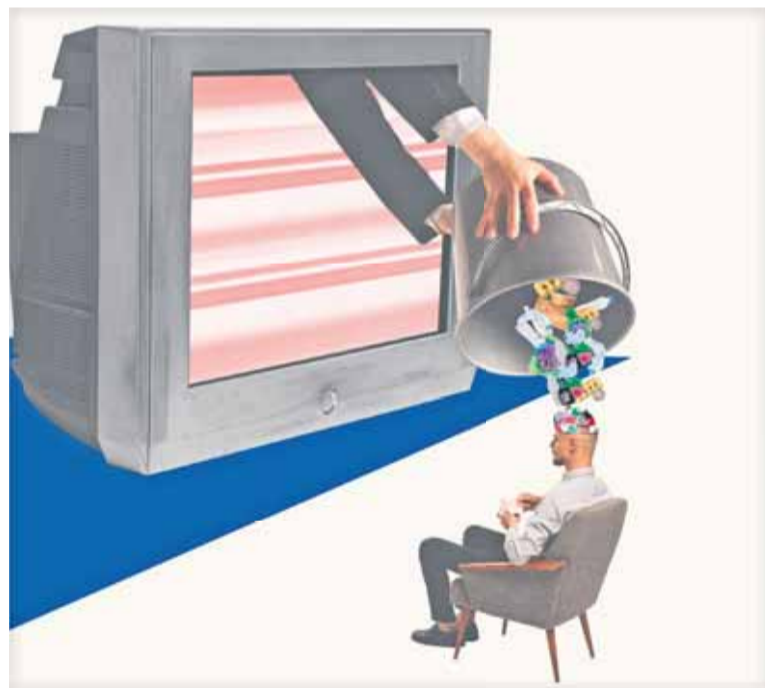
A Global Witness jogvédő szervezet nyolc hamis választási hirdetést küldött be a TikToknak, a Facebooknak és a YouTube-nak, hogy tesztelje a hirdetési rendszereiket a november 5-i amerikai elnökválasztás utolsó hajrájában. A hirdetések egyértelmű hazugságokat tartalmaztak, például arról, hogy online is lehet szavazni a választáson, illetve a szavazók elnyomásáról, egy jelölt elleni erőszakra buzdításról, a választásban dolgozók és a választási folyamatok fenyegetéséről szóltak.

A Global Witness szerint a TikTok teljesített a legrosszabbul a kísérletben: négyet jóváhagyott a hirdetésekből annak ellenére, hogy a szabályzata tiltja a politikai hirdetéseket. A Facebook az egyik hamis hirdetést engedélyezte.

„Megdöbbentő, hogy a közösségi-média-cégek még mindig jóváhagyják a platformjaikon az ilyen tájékoztatást annak ellenére, hogy a szoros amerikai elnökválasztási verseny alig néhány nap múlva ér véget” – mondta Ava Lee, a Global Witness digitális fenyegetésekkel foglalkozó kampányának vezetője.

A kísérlet célja az volt, hogy a kutatók figyelmeztessenek a dezinformáció egyre növekvő veszélyeire mind az amerikai szereplők, mind a külföldi befolyásolás szempontjából.

„2024-ben már mindenki ismeri a választási félretájékoztatásban rejlő veszélyeket és azt, hogy mennyire fontos a minőségi tartalommoderálás – nyilatkozta Lee. – Nincs mentség arra, hogy ezek a platformok továbbra is veszélybe sodorják a demokratikus folyamatokat.”

Sokszor nagyon nehéz eldönteni, hogy a ránk zúduló, óriási mennyiségű információ közül mi számít álhírnék... (Shutterstock-felvétel)

A TikTok szövegírója szerint a hirdetések közül négyet helytelenül hagytak jóvá a moderálás els szakaszában. A Meta szövegíróje elutasította a következtetéseket, mondván, hogy azok egy kis hirdetési mintán alapulnak, és ezért nem tükrözik azt, hogyan érvényesíti a platform az irányelveit nagyobb vonalakban. A Global Witness szerint a Facebook által jóváhagyott hirdetés azt állította, hogy csak érvényes jogosítvánnyal rendelkezők szavazhatnak a választáson. Számos amerikai állam megköveteli a szavazóktól, hogy fényképes igazolványt mutassanak be, de nem állítják, hogy annak mindenképpen jogosítványnak kell lennie.

A Global Witness szerint a YouTube kezdetben a beküldött hirde-

tések felét jóváhagyta, de letiltotta a közzétételüket, amíg a beküldő hivatalosan nem igazolta magát például útlevéllel vagy jogosítvánnyal. A felügyelő szervezet ezt a többi platformhoz képest jelentősen erősebb akadállynak nevezte a dezinformációt terjesztők számára.

A 2020-as választást követő dezinformáció terjedését követően a platformok egyre nagyobb ellenőrzés alatt állnak. A Google csütörtökön közölte, hogy átmenetileg szünetelteti a választással kapcsolatos hirdetéseket. Az óriáscég jelezte, hogy a visszatartás várhatóan néhány hétig fog tartani. A Meta is azt mondta, hogy blokkolni fogja az új politikai hirdetéseket a választási kampány utolsó hetében. (telex)

Angelina Jolie partnere lehetett

Hrisztov Toma: „Jó volt elhinni, hogy fontos vagyok a filmben. Arra kellett figyelnem, hogy jól játsszam el a szerepet...”

SZABÓ G. LÁSZLÓ

Fontos magyar filmek után egy világraszóló külföldi produkcióban kapott szerepet Hrisztov Toma, a Budapesten született, apai ágon bolgár származású színész. A szülői nyelvek közül az édesanyját beszéli, plusz a franciát és az angolt. Ennek köszönhetően most izraeli és egyiptomi alkotásokban játszik.

Amire mostanában mégis a legbüszkébb: Pablo Larrain chilei rendező Maria Callasról, a világhírű opera-énekesnőről szóló életrajzi drámájában a címszerepet alakító Angelina Jolie partnere lehetett. Tanulmányait a Pesti Magyar Színiakadémián kezdte, diplomát a Színház- és Filmművészeti Egyetem színész szakán szerezte, ahol prózai és zenés színészmesterség órái is voltak.

Bolgár az édesapja, magyar az édesanyja. Kettőjük kapcsolatában ott a nagy, romantikus történet?

Az elején biztosan. Apukámnak, amikor tizenhét évesen a bolgár néphadseregben katonáskodott, WC-papír helyett szeletelt újságpapír került a kezébe. Ahogy nézegette, megakadt a szeme egy hirdetésen. Külföldön, a szocialista tábor országaiban is lehetősége nyílt a továbbtanulásra. Mivel akkoriban Magyarországot találta a legszabadabbnak a környező országok közül, Budapestet választotta, a Semmelweis Orvostudományi Egyetemet. Ott találkozott az anyukámmal, és egymásba szerettek. Hároméves voltam, amikor elváltak az útjaik. A nővéremmel együtt mi az anyukámnál maradtunk. Ő is, és az apukám is klinikai gyógyszerkutatással foglalkoznak. Édesanyám már Sydney-ben, édesapám maradt Budapesten. Mindkettőjükkel szoros kapcsolatban vagyok.

A bolgár nyelvel könnyen megbirkózott?

Nem beszélem sajnós. Fel is rovom sokszor az apukámnak, hogy kiskoromban miért nem beszélt hozzám az ő nyelvén. A nővéremmel együtt bolgár óvodába is jártunk, ott megtanultam pár dolgot, azóta viszont elkopott a tudásom, hiszen otthon magyarul társalogtunk. Érdekes érzés, amikor valaki bolgárul szólal meg mellettem. Ismerősek a szavak, mégsem értem, amit mond. Apukám öccse Bulgáriában él, ezért néha hazalátogat. Gyerekkoromban mi is sokat jártunk oda. Főleg a tengerhez, a Napospartra. Az ottani nyaralások emléke mindig nosztalgiaiával tölt el.

Vannak pillanatok, amikor egy érzést annak tud be, hogy bolgár vér is folyik az ereiben?

Egyre több olyan tulajdonsággal találkozom, amelyekben a szüleimet fedezem fel. Apukámban rengeteg az energia és a lendület, de nem tudom, hogy ez bolgár habitus-e, mert ezek a tulajdonságok anyukámról is elmondhatók.

A bábokkal hol találkozott?

Másodévbén részt vehettünk egy bábkurzuson a Pesti Magyar Színiakadémián. Rájöttem, hogy a báb sokkal összetettebb és izgalma-

sabb műfaj, amelynek komoly kultúrája van, sok kreativitást igényel, és a képzőművészettel is szorosan összekapcsolódik. Úgy gondolom, néha egészséges áttenni a fókusz az egyénről egy tárgyra vagy egy anyagra. Már a gimnáziumban egyértelmű volt, hogy a színészet érdekelt, csak nem vettem fel elsőre a színművészeti egyetemre. Abban az évben kimentem Párizsba, intenzív francia nyelvtanfolyamra. Aztán az egyetem alatt is kimentem fél évre, performing art szakra.

Gyorsan beszippantotta a város?

Akkor már otthonosan mozogtam Párizsban. Imádom a francia kultúrát. Vágytam volt kint tanulni. A színművészetin a második év a legnehezebb. Jó tanáraink voltak, nagyon szerettem az osztálytársaimat, de azt éreztem, friss levegőre, új környezetre van szükségem. Szerencsére az osztályfőnökeim kiengedtek Párizsba. Amikor kiutaztam, nagyon szabadnak éreztem magam, oda mentem, ahova akartam, a magam ura lehettem. De a mélypontot is megéltem. Még a banki ügyeket is franciául kellett intézmem. Órákat felvenni az ottani rendszerben. Lakást találni. Nagy kihívás volt. Azóta többször is jártam Párizsban. Van egy projektünk az ottani Liszt Intézet közreműködésével. Francia színházakkal hozunk létre előadásokat. Színre vittük már Az ember tragédiáját, a Tótékat, a János vitézt.

Közben filmszerepeket kapott itthon. Fiatal orvos az Együtt kezdtükben. Hányszor fordult szakmai tanácsért az édesapjához?

Az újraélesztés technikájára rá kellett kérdeznem. Azt mondta: semmiképpen ne hajlítsam be a könyököm, amikor újraéleszték. Mindig nyújtott könyökkel a Bee Gees dalára, a Stay-in' Alive ritmusára csináljam, és teljes testtel nyomjam a mellkast.

Angelina Jolie mint Maria Callas

(Fotó: Netflix/Pablo Larrain)

Még valami...

Arra a kérdésre, hogy bábművészként hogyan jött az életébe a filmezés, kész válasszal szolgált. „A Covid idején döbentem rá, milyen törekeny műfaj a színház. Praktikusan gondolkodtam, és azt mondtam: ott a filmezés, ami régóta érdekel. Anyagot küldtem magamról castingügynökségeknek, és egy idő után beindultak a dolgok. Így kerültem be a Callas-filmbe is, amelynek nemrég Velencében volt a világpremierje.”

„Az Operaház mellett, kint az utcán zajlott a jelenetünk...”

(Fotó: Talabér Tamás)

A Callas-filmben nincs újraélesztés, csak rajongás. Operarajongó a férfi, akit játszik, vagy kimondottan Callasért rajong?

A kettő együtt. A castingdirektortól tudtam meg a részleteket. Ilyenkor próbálom nem beleélni magamat a felkínált lehetőségbe. Valahogy úgy tekintek erre, mint a munkám részére. Elmegyek a válogatásra, odateszem a maximumot, aztán el is engedem az egészet. Ez természetesen nem mindig sikerül. Ha nagyon megetszik egy szerep, nem tudom kivenni a fejből. De már akkor is igyekszem a következő castingra koncentrálni, és ha visszahívnak, örülök. Itt is ez volt. Tudtam, hogy ha sikerül, Angelina Jolie-val lesz közös jelenetem. De nem élhettem bele magam, hiszen nem tudtam, milyen karaktert keresnek. Végül engem választottak.

Hogy aludt azon a napon?

Rengetegszer elképzeltem a találkozásunkat. Sok lehetőség átfutott az agyamon. Az is, hogy nem lesz lehetőségünk beszélni a jelenet előtt. Szerencsére nem így lett.

Nem figyelmeztette a szerződése, hogy a jeleneten kívül nem szólhat hozzá?

Nem volt ilyen kikötés, Angelina pedig nagyon közvetlen és figyelmes volt. Az Operaház mellett, kint az utcán zajlott a jelenetünk. Többet nem áruhatok el. Hatalmas élmény volt.

Az a pillanat, amikor ott állt a színész előttem, és bemutatkozott nekem, megremegtette?

Először is volt egy nehezítés. A felvétel napján zuhogott az eső. A jelenet szerint viszont nem kellett volna. Én profi körülmények között

várhoztam külön lakókocsiban, aztán egy sátorban a forgatási helyszín mellett. Nagyon figyeltek minden szereplőre. Jó volt elhinni, hogy fontos vagyok a filmben. Arra kellett csak koncentrálnom, hogy jól játsszam el a szerepet. Nem volt zavaró körülmény.

Csak az eső!

Bele is néztem a naptáramba, hogy ha netán pótforgatás lesz, mikor érek rá, mikor lenne az jó nekem. De nem tették más napra. Leforgattuk a jelenetet.

Menjünk vissza a sátorba, ahol Angelina Jolie-ra vár. Ura volt a helyzetnek?

Két külföldi kollégával várhoztam. Egyszer csak megjelent a rendező és a színész. Leültek mellém. Angelina rám mosolygott, én meg odaléptem hozzá, és bemutatkoztam neki. Hatalmas szemüvegben, lenyalt hajjal, ahogy a szerepem megkívánta. Nem éreztem magam igazán jóképű fiúnak, de imádtam, hogy átalakítottak. Annyira szürreális volt a helyzet, hogy ott vagyok Angelinával együtt egy sátorban, hogy ettől volt természetes.

Ő is bemutatkozott, vagy csak a kezét nyújtotta?

Mondta a nevét. Nyitott volt. Közvetlen. Csak jót tudok mondani róla.

Érzékeli az ember ebben a helyzetben, hogy milyen kötetlenül beszélget egy világsztárral?

Utólag. Közben nem. Ott mindenki a feladatát tartotta szem előtt. Esernyő alatt kísérték ki bennünket a helyszínre, hogy ne legyen vizes a kosztümünk. A zuhogó esőben próbáltuk le a jelenetet. Aztán többször is felvettük.

Majd ott, helyben el is köszöntek egymástól?

Megköszöntem neki az élményt. Mondtam, hogy megtisztelő volt vele játszani, mire ő kedvesen a kezét nyújtotta. Közös fotózásra nem kértem őt. Nem akartam ilyesmivel traktálni. Enélkül is teljes élménynek élttem meg azt a napot.

Szakmailag mit visz tovább a filmből?

A rendezői döntést. Hogy a kiszámíthatatlan időjárás ellenére is leforgattuk a jelenetet. Hogy a rendező épített az adott helyzetre. Nem úgy tekintett rá, mint akadályra. Előnyként használta fel. Plusz töltetet adott a szituációnak. Ez a fajta gondolkodás nagyon tetszik nekem. El is rakároztam magamban.

És a végső kép Angelina Jolie-ről? Profizmus. Szerénység.

Mi jön ezek után? Megy vissza a marionettfigurák közé? Hány van belőlük a szobájában?

Egy báb van csupán, amit a mai napig őrzök a szobámban. Azzal vettem fel a színművészeti egyetemre. A volt osztálytársaimmal játszottunk egy előadást a Budapest Bábszínházban Anima címen. Nagyon izgalmas. Azt vizsgáljuk, mi a báb és a mozgató személy viszonya. Egyszerű kérdés, mégis filozofikus magasságokig el tudunk jutni a válasszal.

A szerző a Vasárnap munkatársa

Oscar Wilde 170 éve született

Százhetven éve,
1854. október
16-án született
Oscar Wilde ír
drámaíró, költő.

Dublinban látta meg a napvilágot Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde néven, egy tehetséges nemesi-értelmiségi család második gyermekeként. Édesanyja Speranza álnéven költő volt, számos verset írt a forradalmi ifjú írek számára 1848-ban, így fiaival már fiatalon megszerettette a költészetet. Kilencéves koráig otthon tanult, nevelőnőitől sajátította el a német és francia nyelvet. Mikor 1867-ben nála három évvel fiatalabb húga lázas betegségben elhunyt, sokáig nem tudta túltelni magát a tragédián. (Halálakor megtalálták kishúga egy borítékba rejtett hajtincsét, amit mindig magánál tartott.)

Tizenhét éves korától már egyetemre járt, előbb Dublinban, majd Oxfordban tanult, ahol 1878-ban Ravenna című költeményével elnyerte a Newdigate-díjat. Tanulmányai végeztével visszatért Írországba, ám apja halála és gyermekkori szerelmének Bram Stokerrel kötött házassága miatt inkább Londonba költözött apja örökségéből. Bár ismerősei segítségével megpróbált tanári álláshoz jutni, végül ez nem sikerült. A társasági életnek azonban gyorsan kedvelt alakja lett nemcsak szípkázó aforizmái, hanem dandy viselkedése és öltözködése miatt is. 1881-ben jelentette meg első verseskötetét, amely ugyan nem aratott osztatlan sikert, de sikerült felhívnia magára a figyelmet. Wilde az angol prerafaelita és a francia

szimbolisták követője, az angol l'art pour l'art irányzat vezére lett. 1882-ben észak-amerikai előadói körútra hívták, az eredetileg 4 hónapra és 50 előadásra tervezett előadás-sorozat végül egy évnél is tovább tartott, s Wilde 140 alkalommal bővíttette el hallgatóságát.

Közben barátságot kötött az amerikai szellemi élet kiválóságával, s a sajtó is nagy terjedelemben foglalkozott személyével. 1884-ben feleségül vette Constance Lloydot, egy ismert ügyvéd művelt, nyelveket beszélő, független gondolkodású lányát, s két fiuk

született. A családfenntartóvá előlépett Wilde életet lehelte egy női magazinba, közben megírta leg híresebb műveit. Sikert aratott két gyermekkönyve, A boldog herceg és A gránátalmaház, majd napvilágot látott első és egyetlen regénye, a Dorian Gray arcképe. Ezt 1890-ben egy amerikai magazin közölte, s homoerotikus utalásai miatt hatalmas vihart kavart a viktoriánus Angliában. Wilde színpadi íróként szellemes, az angol „jó társaságot” bíráló darabjaival – Lady Windermere legyezője, A jelentéktelen asszony, Az ideális férj, Bunbury – aratott zajos sikert. A népszerű és sikeres író 1886-ban ismerkedett meg a 17 éves Robert Ross-szal, aki csakhamar első szeretője is lett. 1891 nyarán találkozott Lord Alfred Douglással, aki maga is író volt, s esztétikai nézeteik is közel álltak. A Bosie beceneven ismert márkí és az író közeli barátok, majd szeretők lettek. Bosie apja, aki ismert volt szókimondó ateizmusáról és kegyetlen modoráról, 1895 febru-

árjában a Wilde klubjában hagyott névjegyen „szodomitának” nevezte az író, aki érthetetlen okokból, barátai tanácsa ellenére rágalmozás miatt bíróság elé vitte az ügyet. Az idős lord válaszkérésében immár nyíltan homoszexualitással vádolta meg Wilde-ot.

A hatalmas visszhangot keltő tárgyalás során az író keresetét elutasították, majd egy újabb perben szodómia és durva illetlenség vádjával két év börtönre ítélték. Börtönévei alatt születtek megrázó művei, a De profundis és A readingi fegyház balladája. Wilde-ot anyagilag, erkölcsileg és testileg is megtörtte a rabság, felesége elhagyta, a társaságból kiközösítették.

Szabadulása napján elhagyta az Egyesült Királyságot, és Franciaországba hajózott. Noha egészségét nagyon megviselte a börtön, egyfajta lelki megújulásként élte meg. Egész életében protestáns volt, de mindig is vonzotta a katolikus hit és liturgia. Ezért csatlakozni kívánt a jezsuita rendhez, ám kérelmét elutasították. Annak ellenére, hogy gyötrelmeinek fő oka Lord Douglas volt, újra találkozott, néhány hónapig Nápoly közelében éltek, míg családjaik szét nem választot-

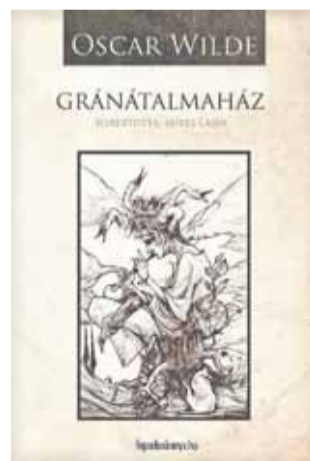
ták őket. A végsőkéig elkeseredett Wilde magányosan töltötte hátralévő napjait, azt a kevés pénzt, amije volt, alkoholra költötte, és egyre jobban bezárkózott.

1900. november 29-én egy passionista pap feltételeken megkeresztelte párizsi hotelszobájában, miközben halálos ágyán feküdt, egy nappal később agyhártyagyulladásban elhunyt. A Párizs melletti Cimetiere de Bagneux-ban temették el, 1909-ben a Pere Lachaise temetőbe szállították át, itteni sír-emlékét Sir Jacob Epstein tervezte. 1950-ben Robert Ross hamvait is ebben a sírban helyezték el. Oscar Wilde élete csupa paradoxon volt: írként született, mégis angolul és franciául publikált; családapa volt, mégis férfi szeretőt tartott; egy életen át protestánsként élt, de utolsó óráiban megtérve, katolikus hitűként halt meg; s bár a romantikusok követője volt, a modernnek előfutára lett.

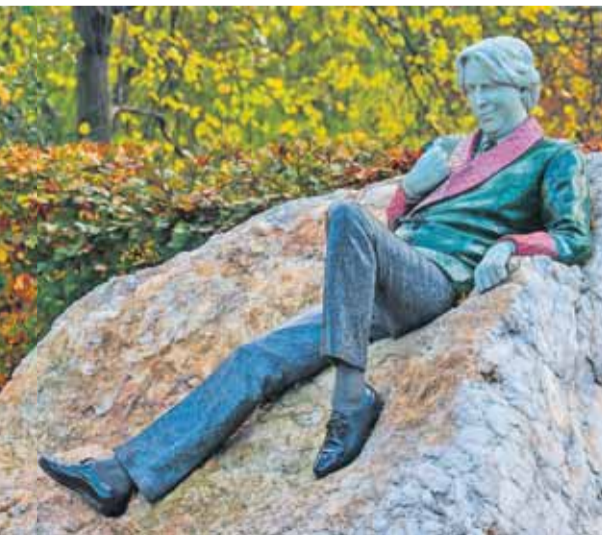
Hazájában sokáig még nevét sem illett kimondani, s csak évtizedek után fedezték fel ismét nagyságát. Hegedűs Géza írta róla: „életében is, halála óta is igen eltérőek a vélemények és értékelések életművéről. Főleg azok becsülik kevésre, akik nem olvassák. Akik

A hatalmas visszhangot keltő tárgyalás során az író keresetét elutasították, majd egy újabb perben szodómia és durva illetlenség vádjával két év börtönre ítélték. Börtönévei alatt születtek megrázó művei, a De profundis és A readingi fegyház balladája. Wilde-ot anyagilag, erkölcsileg és testileg is megtörtte a rabság, felesége elhagyta, a társaságból kiközösítették.

olvassák, azok nemcsak kedvelik, de a századvég legnagyobbjai közt tartják számon”. 1995-ben a westminsteri apátságban ólomablakot avattak tiszteletére. 2017-ben az úgynevezett Alan Turing-törvény értelmében posztumusz kegyelmet kapott annak az ötven ezer férfinak az egyikeként, akiket korábban homoszexualitásuk miatt ítélték el. (MTI)

(Fotók: Napoleon Sarony/Wikipédia, Shutterstock)

1. Magyar Szentföld-templom, Budapest

A hűvösvölgyi Magyar Szentföld-templom gigantikus torzója évek óta elhagyatottan áll Budán. Molnár Farkas tervező egy különleges épületet álmódott, egy hatalmas, elliptikus kupolával fedett teret, amelyhez körbe szentföldi kápolnák ihlette épületrészek csatlakoznak. Az 1940-ben megkezdett építkezést a háború akasztotta meg, 1945-ben az építész is elhunyt. Az építést a kommunista hatalom 1949-ben leállította. Később a félkész épületet a Fővárosi Levéltár raktárává alakították, számos részét visszabontva, elpusztítva. Ma is meghatározó látványt nyújtanak a karsú betonoszlopok és a tetejükhöz körbefutó ovális gyűrű. A torzó ma a ferences rend tulajdonában van, és bár évről évre felbukannak ötletek az újrahonosítására, valójában senki nem tudja, mi lesz a sorsa.

Magyar Szentföld-templom

(Fotó: Wikipedia)

A gödöllői egyetemi víztorony

(Fotó: Flickr)

2. Pogánytorony, Budapest

A különös építmény a budapesti Aranyhegyen magasodik a róla elnevezett Pogánytorony utca végében. Egy magántelken áll, félig helyreállítva. Talán nincs ennél furcsább rendeltetésű torony Budapesten. A hatszög alaprajzú építményt a turanisták emelték 1935-ben, egy általuk feltételezett magyar ősvallás kultikus helyének. A Horthy-rendszerben azonban nem igazán nézték jó szemmel a keresztényellenes társaságot, és 1942-ben betiltották a működésüket. A gazdátlan épületet egy ideig légvédelmi megfigyelőtoronynak használták a háborút követően, majd 1956 után ismét magánkézbe került. Ma kissé elmentmondásos a helyzete: az önkormányzat szeretné turistacélponttá fejleszteni a Pogánytoronyt, de egyelőre nem sikerült megegyeznie a tulajdonosával.

Karancs Szálló 2020-ban

Gyöngyösi zsinagóga

(Fotók: Wikipedia)

3. Gödöllői egyetemi víztorony, Gödöllő

Bár az ötvenes években tervezték, stílusa mégsem annyira szocreál, sokkal inkább az észak-európai világitótoronyokra emlékeztet. Nem véletlenül, építész, Jánossy György Dániában is tanult. Az épület egyszerre lett volna víztorony, kilátó, csillagvizsgáló és meteorológiai állomás. Sőt, egy időben úgy volt, ez lesz Európa legnagyobb napórája. Kerítésének vonalát ugyanis a torony árnyéka rajzolta ki, annak mentén pedig két szobrászművész, Nagy Géza és Molnár László faragta ki a 12 állatövi jegy figuráját, amik mutatták volna az időt. A hatalmas műgonddal megtervezett és felépült víztorony azonban egyetlen percig sem működött. Mire elkészült, okafogyottá vált: az egyetemi campusnak már nem volt szüksége saját víztoronyra. Az országosan védett ipari műemlék szerencsére nem gazdátlan, de méltó funkciót mind a mai napig nem találtak neki.

Pogánytorony, Budapest

(Fotó: Flickr)

Pagoda, Mátra

(Fotó: Fortepan/Tóth Károly dr)

4. Gyöngyösi zsinagóga, Gyöngyös

A huszadik század tragikus eseményeinek köszönhetően nagyon sok az üresen álló zsinagóga is Magyarországon. Közöttük a leghatalmasabb a gyöngyösi zsinagóga, melyet a zsidó szakrális építészet legismertebb alakja, Baumhorn Lipót tervezett. Az óriási, 1100 fő befogadására alkalmas épület 1930-ra készült el. A deportálások után azonban

5+1 elhagyott épület Magyarországon, amit egyszer látnia kell

Az elhagyott épületek különös, már-már misztikus hangulatot árasztanak. Egykori merész álmok és nagyratörő tervek lenyomatai ezek, melyek legtöbbször finanszírozási vagy politikai okokból nem fejeződtek be.

Gyakran gazdátlanul omladoznak és válnak lassan az enyészetté.

Magyarországon is számtalan, szebb sorsot érdemlő félkész vagy elhagyott épület található, melyekből Zubreczki Dávid építészeti mesemondó készített egy gyűjtést, a National Geographic (NG) „Elhagyott építmények” sorozat új évadának apropójából.

alig maradt hívó a városban, így az ötvenes évek végén állami kézbe került a ház. Sok gyöngyösi emlékezetében ma is „az ország legszebb bútoráruházaként” él a zsinagóga, hiszen az egyik utolsó funkciója ez volt az épületnek. Az épület hosszú évek óta elhagyatottan áll, felújítása újra és újra felmerül, de nem egyszerű feladat. Idén nyáron mindenesetre megtették az első lépést: a hírek szerint 42 konténernyi hulladékot szállítottak el belőle.

5. Karancs Szálló, Salgótarján

A városi hotellek közül alighanem a salgótarjáni Karancs Szálló a legikonikusabb: ez volt a megyeszékhely első modern épülete 1964-ben. Felszereltsége és szolgáltatásai vetekedtek a fővárosi és balatoni szállodákkal: nemcsak bár, étterem és kávézó működött benne, de a tetején egy hatalmas napozóteraszt alakítottak ki zuhanyzókkal, mely esténként szabadtéri moziként is működött. Hatalmas, látványos, brutalista nyersbeton homlokzata az egész országban egyedülálló volt, de a belső terét is számos művészeti alkotás díszítette. Óriási kerámiamozaikok, alumínium domborművek, színes üveglablakok. Az épület a rendszerváltás után indult hanyatlásnak. Bár az alsó szintjén ma is üzletek működnek, 84 szobája több mint két évtizede hiába várja a vendégeket.

5+1. Pagoda, Mátra

Bár a városoktól távol fekszik, a túrázók körében mégis jól ismert szellemépület a „Mátra Egylet kékesaljai menedékháza”, amit a legtöbbször mátraházi Pagodaként emlegetnek. Ez volt az üdülőhely névadója (a „Mátra ház”), s mára az a legfőbb szimbóluma is. Alakja nem véletlenül követi a kelet-ázsiai buddhista építészet kedvelt formáját. Tervezője, Medgyaszay István ugyanis keleti motívumokkal próbálta újraéleszteni a magyar építészeti hagyományokat. Az ősi forma ultramodern belsőt rejtett, valódi „luxus turistaház” volt hideg-meleg folyóvízzel, konyhával, villannyal, telefonnal, rádióval. Sőt, az építész arra is gondolt, hogy a természetjárók szeretnék az itt készült fotóikat helyben előhívni, ezért sötétkamarát is tervezett az épületbe. A télen-nyáron népszerű hely az ezredforduló után zárt be. Az organikus építészeti rajongói és a Mátra szerelmesei pedig azóta is hiába várják, hogy újra megnyissa kapuit.

A világ csak úgy hemzseg a lenyűgöző építészeti beruházásoktól, amik, ha jól sikerülnek, ámulattal töltik el szemlélőiket, boldoggá teszik használóikat, és gazdaggá tervezőiket és kivitelezőiket. Egyes projektek azonban – finanszírozási nehézségek vagy politikai okok miatt – kudarcba fulladnak, és torzoként maradnak fent, örök sebet ejtve a környezeten. Az „Elhagyott építmények” 10. évada olasz maffialeszámolásokról, amerikai összeesküvés-elmeletek, horvát szellemvárosok és szovjet propagandaépítkezések helyszínén keresztül mutatja be, milyen hátborzongató és izgalmas történeteket rejtenek az elhagyott épületek, paloták, vagy akár teljes városok. A sorozat minden csütörtökön 21.00-tól látható a National Geographic csatornán. (NG)

Pixel és folklór címmel nyílt kiállítás a Hagyományok Házában

Pixel és folklór – Magyar népművészet és fotográfia a 21. században címmel nyílt kiállítás a Hagyományok Házában (HH). A tárlat bemutatja, hogyan képes a fotográfia hidat képezni a múlt és a jelen, a hagyomány és a modernitás között.

A hagyományok jelen idejű ábrázolása iránti érdeklődés köti össze a HH Pixel és folklór című tárlatán kiállító, elismert fotográfusokat, akik között Korniss Péter és Kása Béla, a fényképező szakma „nagy öregei” mellett a fiatal generáció képviselői, köztük Farbak Tamás és Mohos Zsófia is megjelennek.

A kiállított anyag tarka, változatos és izgalmas. Megannyi választ kínál. S ebben nagyon is hasonlít a népművészet természetéhez. S mégis van átfogó tanulság is. Hiszen ez a képegyüttes, a kéttucatnyi alkotó felrajzol egyfajta történelmi horizontot a fotóban és a folklórban egyaránt. Hiszen van itt eredeti értelemben vett riportkép, koncept alapú munka, az elcsúszott pillanat és a rekonstruált, megálmodott valóság egyaránt helyet kap a falon.

Ahogy a népművészet és a közös hagyomány is megmozgatja, összeköti és társas élménnyel ajándékozza meg a különféle társadalmi csoportokat, úgy ez a stílusában és a generációkat is illetően nagyon színes kiállítói gárda modellezi a fotográfia egyetemes és átfogó alaptermészetét. A nemzet művészetétől a pálya kezdetén álló tehetségig mindenki helyet kaphat ebben a talán legegységesebb kreativitásban és önkifejezésben, amit fényképezésnek hívunk.

A tág értelemben vett tradícióhoz való viszonyunk mintha csöndben, némileg rejtve, de megváltozni látszana. Ahogy az ezt megőrkítő fotográfia is. Nem az analógot felváltó digitális technika megjelenése a döntő motívum a fotográfia alakulásában, hanem a világ végérvényes és szinte kézzel tapintható megváltozásának ténye. Úgy tetszik, a magyar fotóban a 21. század beköszöntével lezárult a generációváltás. Az új alkotók új szemlélettel és főként újféle attitűddel használják a kamerát. Azok – a mondhatni élő klasszikusokat –, akiket már az előző évezredben is a népművészet tág értelemben vett képi megismertetése mozgatót és megőrzítők alkotókedvüket, erejüket, nos, ők is nagyon másképpen fényképeznek már.

A kiállítás koncepciójának alapját a tradícióhoz való változó viszonyunk és az ezt bemutató képi változás megértése és megmutatása adja. Hogyan is dolgozik a ma fotográfusa Magyarországon és a magyar lakta vidékeken a hagyományosan annyira kedvelt és kitüntetett fotótémán, a magyar néphagyomány vizuális megőrkítésén? Van-e továbbélő fotóművészeti tradíció vagy mindent másként, más gesztusokkal tesznek a jelen-

kor alkotói? Egy rövid ideig úgy tetszett, hogy a globalizáció kiradíroz minden hagyományt. Ám, ha másként is, ha szabálytalanul, mégis felbukkan a tradíció itt és ott napjainkban. A fotográfia arról tanúskodnak, léteznek a népművészet, élni tud a hagyomány a 21. században is.

Both Miklós, a HH főigazgatója a tárlat megnyitóján kiemelte: a kiállítás fotósai egészen más kontextusokban mutatják be ugyanazt a dolgot. A művészet és a műv-

szetről való beszéd egy folyamat – hangsúlyozta, hozzátéve: a HH-ban ez a diskurzus, a dolgról való beszéd is a feladataik között van. Korniss Péter a kiállítás címről szólva kiemelte: a fotográfia, akár digitális, akár analóg, egy végtelen folyam, végtelen mese az emberi sorsról, az életről, a világról. A hagyomány tartalmát és formát ad az életnek, kapaszkodókat és megtartó erőt az embernek. Hagyományhoz közösség kell – emelte ki Both. Mint mondta, a kiállítás olyan fotográfusok munkáit mutatja be,

akik a valóságot keresik, mert még hisznek benne. A tárlat, amelynek kurátora Szarka Klára, azt a viszonyt mutatja, amely a fotográfia – a pixel – és a folklórt összeköti.

„A pixel nyomatékosá teszi, hogy a jelenben vagyunk, a mi jelenünkben, amelyben a hagyomány köszöni, megvan, létezik és változik, de érezhetően keres kapaszkodókat és keresi a helyét..."

„A pixel nyomatékosá teszi, hogy a jelenben vagyunk, a mi jelenünkben, amelyben a hagyomány köszöni, megvan, létezik és változik, de érezhetően keres kapaszkodókat és keresi a helyét” – mondta, hozzátéve: a fotográfia is igyekszik betölteni eredeti küldetését, de új utakat keres. Ahogy a képeket nézi, úgy érzi, több a kétely, a bizonytalanság és a diszharmonia – mondta, hozzátéve: azért kellett ez a kiállítás, hogy ezt észrevegyük. „Mert a fotográfia nemcsak arra való, hogy megőrkítsen, hanem arra is, hogy szembeítsen. Hogy tisztábban lássuk a korunkat” – hangsúlyozta.

Czingel Szilvia, a HH részeként működő Magyar Népi Iparműv-

szeti Múzeum vezetője, intézményi kurátor a megnyitó előtt tartott tárlatvezetésen felidézte: márciusban kereste meg Szarka Klárát azzal, hogy készítsenek egy olyan fotókiállítást, ahol a népművészet megjelenik. Rögtön kiderült, hogy ez egy óriási téma, amelyet korszakolni kellene. Az időben visszafelé indultak el, és a kiállításon végül 24 fiatal, illetve az idősebb generációhoz tartozó fotós munkáit mutatják be, akik mindannyian sajátos felfogásban örökölték meg a témát. Szarka Klára fotótörténész a tárlatvezetésen elmondta: amikor átgondolta a felkérést, maga is megdöbbent azon, hogy a 21. században mennyi magyar fotográfus van, aki valamilyen módon a hagyománnyal, népművészetrel foglalkozik. A tárlat egy szűkített válogatást ad a helyhiány miatt, van olyan alkotó, akinek az anyaga vetítésen látható – tette hozzá. Felhívta a figyelmet arra, hogy négy kiállítóval – Korniss Péterrel, Kása Bélával, Kaiser Ottóval és Mohos Zsófiával – beszélgetést is rögzítettek, amelyek monitorokon láthatók a tárlaton. Olyan dolgokról beszélnek, amelyekre a folklór fényképezése közben ébredtek rá – mondta, majd hozzátette, hogy a fotográfusoknak is megtermékenyítő ez a téma, nagyon megmozgatja őket magánemberként és képviselőként is.

A kiállításra belépőt Korniss Péter Betlehemesek a bevásárlóközpontban című képe fogadja, amelyben benne van jelenkorunk összes ellentmondása, különössége, furcsasága, ugyanakkor gazdagsága is. A tárlaton Bácsi Róbert László portréi is láthatók, köztük Korniss Péter, Novák Ferenc, Kása Béla és Sebő Ferenc nagy portréja, amelyek tartalmilag is keretezik a kiállítást. A tárlat, amelynek látványtervezője Vízvárdi András, december 18-ig tekinthető meg. (MTI, HH)

Október 14-én volt Hannah Arendt születése napja (1906)

Hannah Arendt politikai filozófus 1959-ben vehette át Hamburg városának Lessing-díját. A nagy eseményre fajsúlyos előadással készült. Ebben nemcsak a kivonulás és emigráció politikai értelemben vett hasztalanságáról beszélt, megtették azt már ő előtte sokan, hanem arról is szólt, hogy a szembesülést „az adott időben uralkodó világalapot teljes elfogadhatatlanságával” nem lehet elkerülni, ha meg akarjuk őrizni emberiségünket. Nem fordulhatunk, bújhatunk el a gonoszág elől, szembesülnünk kell azzal. A Helsinki Bizottság kalendáriumából olvashatnak egy évfordulós bejegyzést.

„A valóságtól való menekülés igazi ellenállóereje az üldözöttségéből fakad, a számkivetettek személyes ellenállóereje pedig az üldözöttséggel és a veszéllyel együtt növekedik. Ugyanakkor nem tudjuk szem elöl tévesztetni, hogy az ilyen létezés politikai jelentősége korlátozott, bármilyen tisztá is marad. Határai benne rejlenek a tényben, hogy az ellenállóerő és a hatóerő nem ugyanaz; hogy a hatóerő ott jelenik meg, ahol emberek együtt cselekednek, nem ott, ahol az emberek egyénként erősödnek meg. Az ellenállóerő sosem elég nagy, hogy helyettesítse a hatóerőt; ahol a kettő szembekerül, ott az ellenállás mindig összeroskad. De a menekülés és a menekülés közbeni ellenállás ereje sem valósulhat meg ott, ahol a valóságot kikerülik vagy elfelejtik – mint amikor az egyén túl

jónak vagy nemesnek gondolja magát abhoz, hogy ellenszegüljön egy ilyen világnak, vagy ha képtelen szembenézni az adott időben uralkodó világalapot teljes elfogadhatatlanságával. Milyen csábító volt például tudomást sem venni a náci ostoba fecsegéséről. De bármily vonzó lehet is engedni az effajta csábításnak, s elrejtőzni a lélek menedékeiben, az eredmény mindig az emberiség elvesztése lesz a valóság elhagyásának mértékében.”

(Fordította: Veres Máté)

Embernek lenni sötét időkben – ez volt a címe ennek a híres beszédének. Erről szólt voltaképpen filozófusi, tudósi és közéleti munkássága is.

Hannah Arendt (1906–1975) Königsbergben, Kant és a német felvilágosodás városában nőtt fel művelt, tehetséges asszimilált zsidó családban. Teológusi, filológusi tanulmányai mellett korának legkiválóbb filozófusainál tanult, Heideggernél, majd Husserlnél és Jaspersnél. Eleinte leginkább az asszimiláció problémája izgatja.

Majd a korszak másik „slágertémája”, a totalitarizmus.

Keveset mondunk azzal, hogy ez akkor „benne volt a levegőben”. Maga Arendt is közvetlen tapasztalatokat szerzett a gyilkosan antiszemita és totális náci államról. Hitler hatalomra jutása után férjével üldözötteket bújtattak lakásukban. A férj, Günther Anders elmenekült Párizsba, de Hannah-t lefogta a Gestapo. Neki is menekülnie kellett. Hitler azonban Franciaországba is követte, gyűjtőtáborba zárták. Miután megszökött, új férjével, kommunista, de antisztálinista Heinrich Blücherrel kivándoroltak az Egyesült Államokba.

Saját egyéni gondolatai dacára Arendt végig szolidáris maradt a zsidó menekülőkkel és más üldözöttekkel, tevékenyen részt vállalt megmentésükben. Ezért is érte váratlanul, amikor az Eichmann-perrel szóló könyve miatt sokan, izraeli zsidók elátkozták, „öngyűlölő” és „anticionista” zsidónak nevezték. Pedig megfigyelőként, „riporterként” csak objektív nézőpontot kívánt elfoglalni.

Minden intellektuális szenvedélye mellett ez az objektivitás tükröződik abban is, hogy a sztáli-

(Fotók: zeitgeistfilms.com)

nizmust éppúgy totalitarizmusnak tekintse, mint a hitlerizmust. A totalitarizmus gyökerei c. könyve 1951-ben jelent meg, és ma is alapműnek számít. Az 1958-as kiadás-hoz terjedelmes epilógust illesztett, amelyben az 1956-os magyar forradalom jelentőségét elemezte:

„Amikor ezeket a sorokat írom, több mint egy év telt el azóta, hogy a magyar forradalom lángjai tizenkét hosszú napon át megvilágították a háború utáni totalitarizmus roppant tájait. Igazi esemény volt ez, amelynek történelmi helye nem függ győzelemtől vagy vereségtől: nagyságáról a rá következő tragédia kezeskedik. [...] Ha létezett valaha Rosa Luxemburg »spontán forradalma« [...], nos, akkor abban a megtiszteltetésben van részünk, hogy most tanúi lehetünk ennek.”

(Fordította: Berényi Gábor)

Mesterének, Karl Jaspersnek írott egyik levelében pedig így fogalmazott: „Ha a magyar forradalom tragédiája nem szolgált másra, mint hogy megmutassa a világnak, hogy ez a politikai lendület a sorozatos vereségek és a látszólagos politikai apátia dacára sem vesztett az erejéből, akkor nem volt hiába az áldozat.” (HB)

„...az ellenállóerő és a hatóerő nem ugyanaz; a hatóerő ott jelenik meg, ahol emberek együtt cselekednek, nem ott, ahol az emberek egyénként erősödnek meg.”

Kos (III.21.–IV.20.)

Hatalmas a tudásvágya, önt szinte minden érdekli, az emberi elmétől kezdve az univerzum működésén át a vallásig. Ma az érdeklődését felkeltheti valami, amiről olvas vagy hall. Valószínűleg szeretne elmélyedni a témában.

Bika (IV.21.–V.21.)

Bármin is dolgozik mostanában, legyen az üzleti, személyes vagy önkéntes munka, az valószínűleg több szempontból is nagy elégedettséggel tölti el. Élvezi, amit csinál, változatosak a napjai, és új emberekkel kerül kapcsolatba.

Ikrek (V.22.–VI.21.)

Egy társasági összejövetel rengeteg új és érdekes ötletet hozhat felszínre. Az elméje ma különösen éles. De legyen nagyon óvatos, és vigyázzon, hova lép – lehet, hogy annyira el lesz foglalva, hogy balesetet szenvedhet.

Rák (VI.22.–VII.22.)

Egy idegen országról szóló film megragadhatja a fantáziáját, és különösen vonzóvá teheti ezt az országot. Eljátszik a gondolattal, hogy jövőre elutazik oda. Ha komolyan gondolja, érdemes már most elkezdni tervezni az utazást.

Oroszlán (VII.23.–VIII.23.)

Egy ismerőse, aki tartozik önnek, hirtelen felbukkanhat, és visszafizetheti a tartozását. Ez nagy meglepetés, de természetesen örül neki. Elgondolkodik azon, mire költse ezt a pénzt: lehet, hogy elviszi egy barátját ebédelni.

Szűz (VIII.24.–IX.23.)

Szeretné tágítani a horizontját. Lehet, hogy úgy dönt, végre elutazik egy olyan helyre, amely már régóta szerepel a bakancslistáján. Vagy úgy is dönthet, hogy visszamegy az iskolapadba és egy új területen szerez képzést.

Mérleg (IX.24.–X.23.)

Alig várja az estét, mert végre újra találkozhat a kedvesével, aki egy hosszabb útról tér haza. Meglepetéssel készül számára: egy igazi romantikus, gyertyafényes vacsorával, amely mellett végre nyugodtan beszélgethetnek.

Skorpió (X.24.–XI.22.)

Ön is érzi, hogy szüksége van egy kis kikapcsolódásra, különben minden apróság miatt stresszelni fog. Mit szólna egy családi kiránduláshoz? Meg fog lepődni egy váratlan ajánlaton. Próbálja meg elfogadni, nem fogja megbánni.

Nyilas (XI.23.–XII.21.)

Nem kellene elhanyagolnia azokat az embereket, akik rokonszenveznek önnek. A jövőben még nagy szüksége lehet a segítségükre, ugyanis nehéz lesz egyedül megbirkózni mindazokkal a kihívásokkal, amelyek ön előtt állnak.

Bak (XII.22.–I.20.)

Ma valamilyen összejövetelre kerülhet sor akár az ön otthonában, akár egy önhöz közel álló személynél. Akár több is lehet belőle, mint egyszerű szórakozás. Olyan emberekkel keveredhet beszélgetésbe, akikkel értékes kapcsolatot alakíthat ki.

Vízöntő (I.21.–II.19.)

Nem kellene titkolóznia a szerelme előtt. Fennáll a veszélye, hogy ha rájön, elveszíti a bizalmát. Mindenesetre történhet valami, ami megváltoztatja kapcsolatuk eddigi menetét. Véletlenül felfedez valamit, amire nem számított.

Halak (II.20.–III.20.)

Kövesse az ösztöneit, amikor az önhöz legközelebb állókkal beszél. Ellenkező esetben akaratlanul is megsérthet valakit. Az lesz a legjobb, ha az őszinteséget apránként adagolja. Nemhiába mondják, hogy jóból is megárt a sok.

Egy hete jelentette be a Svéd Királyi Tudományos Akadémia, hogy idén a dél-koreai Han Kang kapja az irodalmi Nobel-díjat; a hivatalos indoklás az író a történelmi traumákkal szembenéz, az emberi élet törekenségét feltáró intenzív költői prózáját emelte ki. Bár korábban nem emlegették a nagy esélyesek között, az elismerés nem a semmiből jött: Növényevő című regénye, annak angol nyelvű kiadása és a 2016-ban elnyert Nemzetközi Man Booker-díj abba az irodalmi elitklubba katapultálta az író, amellyel együtt jár a megkülönböztetett figyelem, nem mellesleg pedig a fordítások iránti igény. Han Kang most egyértelműen áttörte az üvegplafont – ő az első ázsiai nő, aki megkapta az irodalmi Nobel-díjat.

Mi az emberi élet?

Adalékok Han Kang irodalmi Nobel-díjához

Magyarul eddig két könyve jelent meg a Jelenkor gondozásában: a Man Booker-díj nyomán a Növényevő 2017-ben, majd ezt követte a Nemes teremtmények 2018-ban. A kiadó bejelentése szerint év végéig a Görög leckéket is kézbe vehetjük Kiss Marcell fordításában. Mi a Nemes teremtmények olvastuk, az alábbiakban elsősorban erről lesz szó.

Egzotikus, távoli kultúrákból érkező szerzők kapcsán újra és újra felmerül a kérdés: mennyiben van szükségünk háttérismeretekre, lábjegyzetekre egy-egy mű megértéséhez? A szakmában, hivatásosan olvasók valószínűleg inkább arra szavaznak, hogy a szöveg önmagáért beszél, míg a laikus irodalomkedvelők szívesebben támaszkodnak az életrajz, történelmi háttér, kulturális kontextus által nyújtott mankókra. Friss Nobel-díjas szerzőnkkel pedig meglehetősen ismeretlen terepre tévedünk. Mert tegyük a kezünket a szívünkre: mi az az öt dolog, ami röptében eszünkbe jut Dél-Koreáról? Nem fontossági sorrendben mondom, de például ez. A permanens feszültség Észak- és Dél-Korea között. A k-pop. A Hyundai meg a Kia. Az ázsiai kistigrisekhez kapcsolt gazdasági csoda. Esetleg kicsit elmaszatoltan felmerül egy mindmáig ridegen tekintélyelvű társadalom képe, amellyel adott esetben bizzar körülmények között találkozhat a közép-európai munkavállaló (közkeletű pletyka a régiókban megtelepedett koreai cégek háza tájáról: elmagyarázni a menedzsmentnek, hogy errefelé a 21. században már nem szokás a dolgozók mögé pálcás embert állítani, aki a hátra, vállra mért csapásokkal diktálná az elvárt munkatempót).

De lépünk még egy picit tovább: mit is olvasunk, ha egy dél-koreai szerző koreai nyelven írt művének fordításában mélyedünk el? A magyar piacon ezt nehezen lehet megbecsülni – talán ha két-három fordító akad, aki természetesen értékelhetné egymás teljesítményét –, de érdemes ide idézni a Han Kang-kötetek angol nyelvű recepcióját, ott ugyanis kifejezetten élénk diskurzus alakult ki arról, mi és mennyire vész el a művek eredeti jelentésárnyalataiból, hangulatából, stílusából a fordítás során. Hogy csak egy specifikus kérdést említsünk: a koreai nyelv, a koreai irodalom lejegyzésére évszázadokon át, egészen 1945-ig

elsősorban a kínai írásjegyekre épülő handzsa szolgált, csak utóbb vált dominánssá a hangul ábécé. A korábbi tudás nem múlt el nyomtalanul, egy-egy (koreai) kifejezésnek az anyanyelvi olvasó számára pluszjelentést, hangsúlyt adhat az a tény, hogy a handzsulban a lejegyzésére szolgáló jel milyen piktoagramra vezethető vissza; Han Kang hol reflektáltan, hol rejtetten él is ezzel a lehetőséggel a prózájában. Nos, ezeket a nüanszokat nyilván nem lehet átültetni semmilyen európai nyelvre. Maga a szerző egyébként a művei fordításai kapcsán úgy nyilatkozott: „A líraiság, a ritmusok, a költői feszültség, a finom árnyalatok, a jelentések rétegződése, a kiinduló nyelvbe mélyen beleíródott kulturális kontextus – minden, ami csakis abban a nyelvben lehetséges – elkerülhetetlenül elveszik a célnyelvbe való átmenet során. Minden fordító számára kihívást jelent, hogy meglegje az útját a veszteségek sötét alagútjában, és megtalálja a legközelebbi megfelelőket vagy analógiákat, amelyek a lehető leghűségesebbek az eredeti szöveghez.”

Ha a Nemes teremtményekről beszélünk, érdemes visszakanyarodnunk az első felvetésünkhöz, vagyis: mit kellene tudnunk Dél-Koreáról? Egyrészt, mert bár nem dokumentumregény, mégis szorosán követi a tágabb témájával választott események dokumentált tényeit. Másrészt, mert

a regény utolsó fejezetében, szerzői epilógusában Han Kang tálcán kínálja a lehetőséget, hogy a tényleges megtörténtség tudatában olvassuk a könyvet, és saját pozíciójával, közvetett érintettségével tovább hitelesíti az elbeszélést.

Han Kang 1970-ben született Kvangdzsuban, az ország egyik déli

(Fotó: TASR/AP)

tartományi székhelyén és ipari központjában. A család 1979-ben költözött Szöulba, alig néhány hónappal az 1980-as felkelés előtt, amelynek kapcsán Kvangdzsu egyszerre vált a diktatúra értelmetlen brutalitásának és az elnyomás elleni lázadásnak a szimbólumává. A szerző néhány hónappal később, 10 évesen hallott először az eseményekről, pontosabban ekkor tűnt fel számára, ahogy a felnőtt családtagok újra és újra elnémulva, majd mégis visszakanyarodva, szinte szavak nélkül próbálnak kommunikálni valami kimondhatatlanról. Arról, mi is történt annak a másik családnak a középiskolás fiával, amelyik az egykori otthonukba költözött. Két évvel később az apja egy pult alatt beszerezhető albummal tért haza: külföldi fotóriporterek fényképeivel a katonaság által lemészárolt civil áldozatokról. Nőkről, férfiakról, gyerekekről. Diákokról és munkásokról. Gyilkolásról, amiről még jó ideig nem lehetett nyíltan beszélni, hiszen Dél-Korea egészen az 1990-es évek közepéig katonai diktatúra volt. Egy olyan hely, ahol a csontvázak nem a szekrényből kerültek elő, hanem tömegsírokból.

1910 és 1945 között Korea Japán megszállás alatt állt, gyakorlatilag annak gyarmata volt, hogy aztán a második világháború végén a nagyhatalmak terepasztalává vájon. A Szovjetunió és az USA a 38. szélességi kör mentén osztotta ketté

az országot, elvben öt éves időszakot adva az átmenetnek, de 1950 nem a rendezést hozta el, hanem a koreai háborút. Az északi csapatok Kína és a háttérben a Szovjetunió támogatásával lerohanták a déli területeket, mire válaszul a déli csapatok az USA vezette ENSZ-erőkkel indítottak ellentámadást. Mint tudjuk, a megosztottság máig fennáll, az viszont kevésbé ismert történet, milyen pszichózis uralkodott el a harcok nyomán délen. Az önmagukat nemzetinek, konzervatívoknak és antikommunistáknak aposztrofáló, egymást követő dél-koreai kormányok a legsúlyosabb atrocitásoktól sem riadtak vissza, hogy megtisztítsák az országot a kommunisztáktól, a potenciális északi ügynököktől. Az öldöklés már 1950 véres nyarán elkezdődött, a katonaság ekkor becslések szerint több mint százezer munkást és parasztot gyilkolt le a visszafoglalt területeken (utóbb egyszerűen az északiak számlájára írva a mérszárlást). A rendszer pedig nem hogy puhult volna, hanem egyre keményedett. 1960-tól három egymást követő tábornok gyakorolta az elnöki hatalmat (Pak Csong Hi, az ő 1979-es meggyilkolása után Cson Du Hvan, utóbb pedig Ro Te Vu), a katonai diktatúrának pedig egyenes következménye volt, hogy minden belső ellenállást fegyveres erővel vertek le: a diákok demokráciapárti tüntetéseit éppúgy, mint a szakszervezetek jobb munkakörülményeket követelő megmozdulásait. Enyhébb esetekben megmaradtak a husángoknál és a puskatusnál, de Kvangdzsu

sem egyedülálló példa, ahol légi-deszantosokat és tankokat küldtek a lázadó város ellen. A történelmi források szerint a csapatokat gondosan úgy válogatták össze, hogy Vietnámot megjárt, kegyetlenségükről híres veteránok adják a magját – és szabad kezét kaptak a civilekkel szemben. Az alig valamivel korábban felemelkedő, a fotókon mindig mosolygó, fiatal Cson Du Hvan tábornoknak állítólag arra is volt terve, ha az offenzíva váratlan akadályba ütközne: kézzel volt lebombázni a több százéves várost.

A Nemes teremtmények rendhagyó szerkezetű regény. Hat fejezetből (plusz a már említett epilógusból) áll, az első a középiskolás Tongho története. A fiú véletlenül keveredik bele a felkelésbe, eltűnt barátját keresve köt ki az ellenállás központjában, aztán ott ragad: listázza, gondolzza az összecsapások első hullámában meggyilkolt áldozatok tetemét, segíti a szeretteiket kereső családokat. Még az önmegszólító, egyes szám második személyű elbeszélésben is csak nehezen, újabb és újabb köröket futva lehet eljutni a beismerésig: Csongde halott, láttad, ahogy lelőtték, ott voltál, és megbénított a félelem, nem szaladtál ki az útra, ahogy elvonszold a testét, így nyilván teherautóra dobták a katonák, és valahol tömegsírhoz vetették. Az a lány pedig, aki ott fekszik a sarokban, s akihez újra és újra visszatérsz, pedig erősen oszlának indult már, az arca is felismerhetetlen, valószínűleg Csongde nővére, akinek először a keresésére indultatok...

A regény további fejezetei az első történetben felbukkant mellékszereplők útját követik nyomon különböző pozícióból, különböző időpontokból származó elbeszéléseken keresztül. Van közöttük halott és élő. Ha úgy tetszik: túlélő vagy még túlélő. Van, aki viszonylagosan megúsza a megtörtélt, és van, akit megtörttek, fájdalmas húscsomóvá alacsonyítottak a kínzások. Van, aki képes emlékezni és van, aki rázárta a múltat az ajtó. De az átélt események mindannyiukat kísértik: ki-ki belső monológban, felkérésre született beszámolóban, rémálmaiban vagy összegző emlékezésben éli újra a történeteket. És így vagy úgy, de felteszi a kérdést: mi az ember? Mi határozza meg, hogy jóit cselekszik vagy rémtetteket hajít végre? Akik tették, hogy tehetők? Akik átélték, mi végre tették? Mi az értelme, ha vesztes helyzetekbe állunk bele?

Han Kang regénye szűk terjedelmű ellenére súlyos, nagyfeszültségű, gazdag szövetségű próza. Egyszerre költői szépségű, helyenként már-már légiesen felemelkedő írás, míg máskor a testi szenvedések, a pusztulás naturalista leírásával a mélybe rántja az olvasóit. Mégis, felsejlik benne a kegyelem. Egy-egy pillanatában minden elbeszélés visszakanyarodik Tongho alakjához: az életéhez vagy a halálához. És ha egy 15 éves fiú nyomot hagy maga után, megérinti a környezetét (és virtuálisan az olvasót), akkor nem volt minden hiába. Maradt még bennünk elég emberi.

Európa a polikrízis korában

Minden történelmi korszakot a maga kihívásai határoznak meg. A második világháború után Európának meg kellett találnia a módját, hogy véget vessen az évtizedeken át húzódó, ismétlődő és viszonylag független válságoknak, amelyek a piaci ciklusokhoz, a belpolitikai problémákhoz és a nagyhatalmi versenyhez kötődtek. Ennek a kihívásnak úgy felelt meg, hogy stabil nemzetállamokat és hatékony jóléti rendszereket épített fel erős európai és nemzetközi keretek között.

Tulajdonképpen már az ezredforduló óta Európa egy új kihívással néz szembe: válaszolni kell egy rendkívül összetett polikrízisre, amely egymáshoz kapcsolódó válságok széles skáláját foglalja magában. E válságok közül nem egy már önmagában is katasztrofálisnak bizonyulhat az öngerjesztő folyamatok és a kumulatív hatások miatt; hogy mást ne mondjunk, a klímaváltozás átfordulási pontjai vagy az államadósság hógolyóhatása komoly kockázatot jelent.

Érdekes szem előtt tartani, hogy semmilyen válság nem bontakozik ki légtüres térben. Éppen ellenkezőleg, a mai, egymással összefüggő válságok összefonódnak és erősítik egymást. Például a demográfiai válság destabilizálja a jóléti államot, aláássa a gazdasági jólétet, ami viszont társadalmi és politikai zavarokat szít. A társadalmi és politikai kohézió jelentős mértékű, tartós hanyatlása más típusú kríziseket is felszínre hozhat, például a liberális demokrácia napjainkban tapasztalt válságát, miközben akadályozza az államok azon képességét, hogy reagáljanak más fenyegetésekre, például az éghajlatváltozásra.

A fokozódó polikrízis hatékony kezelésének kudarca nagyban hozzájárul ahhoz az apokaliptikus hangulathoz, amely folyamatosan erősödik a magát egyre tehetetlenebbnek érző európai közvéleményben. De az egzisztenciális fenyegetéseket

– ide értve a fegyveres konfliktusokat és az éghajlatváltozást is – le lehet küzdeni. Nem úgy, ahogy a populista vezetők hirdetik („Majd mi újra kezünkbe vesszük az irányítást!”), hanem úgy, hogy megtanuljuk irányítani azt, amit ma még nem irányítunk.

Politikai, pénzügyi és nemzetközi intézményeink a dolog természetéből adódóan általában úgy vannak kitalálva, hogy múltbeli válságkezelések tapasztalatait tükrözik, így alkalmatlanok arra, hogy reagáljanak a jelenlegi polikrízisre, ami egyszerre követelne nagyfokú határozottságot és rugalmasságot. Európának közben egy pluszkihívással is szembe kell néznie: a konszenzuson, következetesen és kompromisszumon alapuló intézményei nehezen birkóznak meg a feladatokkal, amikor egyszerre kellene szűk, komplex és szétartó érdekeket kezelniük.

Vitathatatlan tény: Európának nagy szüksége van az intézményi átalakításra, hogy megfeleljen napjaink egzisztenciális kihívásainak. Ugyanakkor az is igaz, hogy kifejezetten jó alapokkal rendelkezik, hiszen ott áll mögötte a válságok során át alakuló jelentős tapasztalat, valamint közösen vallott elvként a szolidaritás és a szabadság egyensúlya. A legfontosabb lépés most a világos jövőkép kialakítása, az együttműködés elmélyítése a kulcsfontosságú területeken, valamint egy új szervezeti keret kialakítása.

Kezdjük a vízióval. Európának olyan rögzített stratégiára van szük-

sége a polikrízis kezelésére, amely szinkronizálja az időhorizontokat a rövid távú válságkezelés hatékonysága érdekében (ez elengedhetetlen a válságok öngerjesztő mechanizmusainak a megszakításához), ezzel együtt pedig közös hosszú távú célkitűzéseket fogalmaz meg (a lendület fenntartása érdekében).

(Fotó: Shutterstock)

Kiseb, autonómabb és rugalmasabb egységeknek kell felelniük ennek a vízióknak a megvalósításáért, olyan független – adott esetben a civil társadalomból érkező – szereplőkkel együttműködve, amelyek a konszenzus kialakítására, a hosszú távú stratégiák kidolgozására, valamint ezek végrehajtásának és hatásainak nyomon követésére szakosodtak. Mindeközben meg kell

honosítani a céltudatosság és az elszámoltathatóság kultúráját.

A vízió hosszabb távú összetevőjének tükröznie kell a generációs ambíciót. India rendelkezik egy tervvel arra vonatkozóan, hogy 2047-re, azaz egy évszázaddal a függetlenség kivívása után fejlett gazdasággá váljon. Kína 2049-re, a Népköztársaság századik évfordulójára tervezi elérni a „nemzeti megújulást”. Európának 2045-ben kell lehorgonyoznia a saját stratégiáját, 100 évvel azután, hogy a második világháború borzalmaiból követően a története újrakezdődött. Az új jövőkép kialakítása során Európának tanulnia kell mások erősségeiből, például Amerika stratégiai gondolkodásra való képességéből, amit a Fejlett Védelmi Kutatási Projektek Ügynöksége (Defence Advanced Research

a technológiai innováció támogatása érdekében a kritikus ágazatokban. Tekintettel a kisebb befektetői bázisára és a strukturális széttagoltságra, ehhez Európának javítania kell a tőke hatékony elosztásán és a megtakarítások mozgósításán. A tőkepiaci unió kiteljesítése az új Európai Bizottság fő feladata lesz.

Ami a védelmet illeti, az ukrajnai háború megmutatta, mennyire ingatag lábakon áll és mennyire nehézkesen lassú Európa jelenlegi védelmi mechanizmusa. Nagy szükség van egy új keretrendszerre, amely képes kezelni az egész kontinensre kiterjedő beszerzést, támogatja a biztonsági erők közötti együttműködési képességet, nem mellesleg pedig technológiai előnyt biztosít Európának.

Hasonlóképpen, a társadalmi jólét új rendszerének koherensnek,

hogy az európai életmód megőrzése elengedhetetlen a hosszú távú társadalmi szolidaritáshoz, ez nem folytatódhat tovább.

A harmadik kulcsfontosságú követelmény a polikrízissel szembeálló Európa számára egy új szervezeti struktúra kidolgozása, amely a rugalmasságon, az alkalmazkodóképességen és a szubszidiaritáson alapul. A problémákat azon a szinten kell kezelni, ahol kibontakoznak. A globális kihívások – mint például az éghajlatváltozás, a nukleáris fegyverek elterjedése, a mesterséges intelligencia és a pénzügyi stabilitás – strukturáltabb nemzetközi együttműködést és szabályozást igényelnek.

Az uniós szinten kezelendő kihívások közé tartozik az európai gazdasági modell frissítése, a termelékenység és a versenyképesség növelése, valamint a kereskedelem-politika kezelése. A nemzetállamoknak a maguk részéről elő kell mozdítaniuk a szolidaritást, és a helyi közösségekkel együtt kell kezelniük a konkrét politika végrehajtását. A köz- és a magánsféra együttműködése is elengedhetetlen a vállalkozások tapasztalatának, know-how-jának és intézményi kapacitásának a kiaknázásához az alkalmazkodás, a kockázat- és válságkezelés érdekében. Az új szervezeti modellt inkább hálóként kell elképzelni, mint láncként, mert a háló ereje a csomópontok összességében rejlik, míg a lánc csak annyira erős, amennyi a leggyengébb láncszeme.

Európa nem engedheti meg magának, hogy sokáig halogassa a cselekvést, nem várhatjuk meg, míg ránk köszönt a következő sokk. Ha át akarjuk vészelni a polikrízist, már ma stratégiai elképzelésekre, kollektív vezetésre és kreatív, innovatív gondolkodásra van szükségünk. Csak így teljesülhet a közös ambíció, hogy 2045-re egy megújult, megerősödött Európában éljünk.

Thomas Buberl

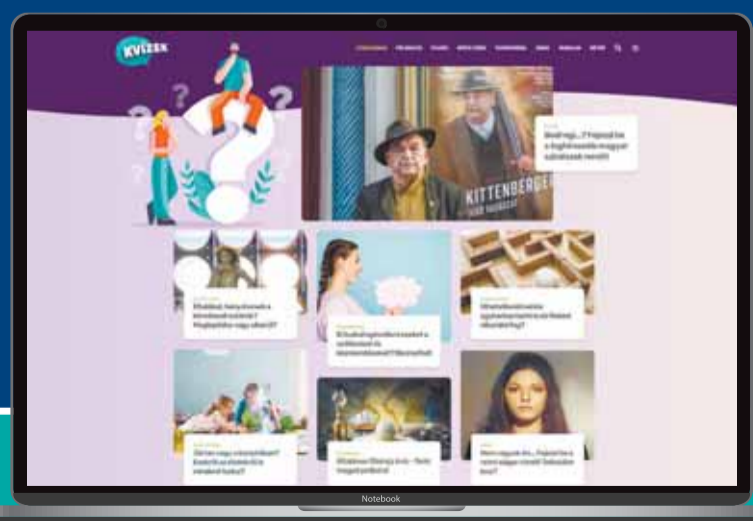
A szerző az Axia vezérigazgatója
©Project Syndicate

KVÍZEK

kvizek.com

SZÜKSÉGED VAN EGY KIS AGYTORNÁRA?

Természethez közeli művek

A szlovák–magyar In situ művésztelep alkotói a fővárosban is bemutatkoznak

JUHÁSZ KATALIN

Az In situ művésztelep egy igazi hazai magyar sikertörténet. A résztvevők helyspecifikus művészettel és természetművészettel foglalkoznak tíz napon át, azaz hagyják, hogy a környezet hasson rájuk. Az eredményt idén Pozsonyban is bemutatták, jövő szombatig látható a belváros szívében.

Ez a projekt mára kivívta a hazai szakma elismerését, hiánypótló kezdeményezésként, egy nálunk még kevésbé ismert műfajt népszerűsítve. Hét éven át Vajkán, ebben a különleges hangulatú faluban rendezték meg, ahová az ötletgazda művészpár, Gyenes Gábor és Václav Kinga nem véletlenül költözött. Idén azonban „leúszatták a Dunán” a társaságot egészen Helembáig, amely település szintén rendkívül inspiratív bizonyult számukra. A csoport munkásságát követők észrevehetik a környezetváltozás hatásait az idei műveken.

Azért merek csoportról beszélni, mert ma már több a visszajáró alkotó, mint az új érdeklődő. Ez a műfaj ugyanis nem való mindenkinek. Igazi alkotóközösség jött létre a művésztelepen, ráadásul két országból, és sokféle területről érkeznek a résztvevők. Vannak közöttük építészek, szobrászok, üvegművészek, grafikusok, illusztrátorok, fotósok, sőt, idén egy költő is odavetődött. Szöllősi Balázs nemcsak verset írt a helyszíni élményeiről, hanem ő írta a művek ismeretetőit is, amelyek ott díszelnek a pozsonyi kiállítóter falán (Dom ume-

A kiállítás tele van meglepetéssel

(Fotók: Dubovszky Norbert)

nia); az SNP téri épületét az is ismerheti, aki nem jár kiállításokra, hiszen a kulturális miniszter asszony jóvoltából hatalmas cirkusz zajlott az ott működő Kunsthalle körül, és úgy tűnik, sikerült is lerombolni, amit lelkes szakemberek létrehozta. Ez a tárlat például keddtől szombatig tekinthető meg 15–18 óra között, ami eléggé furán nyitvatartási idő egy belvárosi helyen.

De ne akadunk fenn ezen, nézzük, mit mutatnak nekünk zárt térben egy helyspecifikus anyagból a kiállító művészek, név szerint Aradský Richard, Egervári Júlia, Ferdics Béla, Gyenes Gábor, Mazán Anikó, Nagy Csilla, Pálmai László, Pézman Andrea, Slávik Bernadett, Szőke Erika, Szöllőssy Balázs, Török Bianka, Václav Kinga és Zsigrai Eszter.

A természetművészet lényege, hogy a művek szorosan összefonódnak a tájjal, a környezeti kontextus adja meg a súlyukat. Az alkotók többnyire az adott helyszínen fellelhető természetes anyagokat használják fel, de a fordított hozzáállás sem ritka, amikor tájidegen tárgyakkal rombolják a látványt. Ezek az alkotások nem örök életűek, a mulandóság beléjük van kódolva. Idővel lebomlanak, összedőlnek, elkorhadnak, szétáznak. Ezért nagyon fontos a fotódokumentáció.

A Korcsmáros Ádám kurátor által válogatott anyag nagyjából fele fotókból áll, de vannak videók is helyspecifikus performance-okról – e kategória idei győztese nálam egyértelműen Gyenes Gábor. A szállítható alkotások épségben megérkeztek, és maguk a képzőművészek is kíváncsian várták, hogyan hatnak a négy fal között. Persze ez sem pontos, hiszen a kiállítóterben egy félkört tesszünk meg.

Vannak, akik évek óta ugyanazt a témát járják körül és vizsgálják különböző perspektívákból. Ilyen Pézman Andrea, aki pár évvel ezelőtt egy küsszékét és egy kerekesszékét tett ki a folyóparti stégre, amitől én – utólag talán bevallhatom – pityeregni kezdtem. Egy gyereket és egy idősebb, beteg embert képzelünk oda legtöbbször. De ez csak a kiindulópont volt, a székek továbbra is foglalkoztatják a művészt. Legutóbb például a bőszi víztározó ügyében vitázó magyar és szlovák felet szimbolizálták. A lomtalanításon beszerezett két széket Pézman Andrea helyi iszapba áztatott leppellel terítette le.

A részemről újonnan felfedezett Mazán Anikó növényi pigmentekkel

festette meg apró vásznait. Úgy tűnik, Helemba környékén csupa olyan virág nyílik, amelyek gyönyörű, „festői” színeket produkálnak. Manapság kevesen kísérleteznek ilyesmivel, de aki kedvet kap, a képek mellett megtalálja a felhasznált összetevők pontos listáját.

Ferdics Béla a helembai vasúti híd közepéről lógatott le egy szalagot, vizuálisan is szétválasztva Magyarországot és Szlovákiát. A dunaszerdahelyi művészt a tükrök, illetve a tükröződő felületek is érdeklik, a pozsonyi kiállításon egy ilyen, köveket megduplázó installáció is látható, és mivel szerintem legtöbbször ezt fotózták a megnyitón, kimondhatjuk, hogy nagy

szefonódó elegyét. Nem tudom, vetítik-e ezt a filmet a kiállítás teljes ideje alatt, mindenesetre örömteli tény, hogy a művésztelep visszajáró alkotói is szerepelnek benne. A grafikusok, építészek, szobrászok megtapasztalhatták, milyen érzés kamera előtt állva, a rendező utasításai alapján kifejezni egy hangulatot. A hazai magyar és magyarországi alkotók bebizonyították, hogy rugalmasak és bátrak, ki tudnak lépni komfortzónájukból – főleg, ha a környezet is megmozgat bennük valamit. Mindenképp izgalmas kihívás egyszerre alkalmazkodni a folyamatokhoz és irányítani őket. Nem minden művész képes erre.

Pézman Andrea székei

Gyenes Gábor performance-a

sikert aratott a tárgyak ezen ismerős, mégis meglepő összjátéka.

A múlt szombati megnyitón levetítették a rendkívül sokoldalú Pálmai Laci rövidfilmjét, amelynek zenéjét is ő írta, a hazai avantgárd zenei körök szupersztárjának számító Ivana Mer közreműködésével, és az egyik operatőr is ő volt. A második részben, amelynek ő a főszereplője, Csanda Tamás finom érzékkel rögzítette a hanghatások és a képek ösz-

Sokan állítják, hogy a megállíthatatlannak tűnő klímakatasztrófa felé haladva a természetközeli művészet a leghaladóbb irányzat. Nálunk mégis alig vannak képviselői. Már csak ezért is nevezhető forradalminak a Gyenes Gáborék által létrehozott kezdeményezés.

Ha a jövő hét folyamán Pozsonyban járnak, és alkalmazkodni tudnak a szigorú nyitvatartási rendhez, ne hagyják ki ezt az izgalmas kiállítást.

Iskolai interaktív előadás a vadászatról

KÜRTHY JUDIT

A helyi alapiskolában tartott interaktív foglalkoztató délelőttöt a Fiatal Természet- és Vadászbarátok Klubja. Szabó Gabriella, a szervezet nemrégiben kinevezett új vezetője és Culka Dominik látogatták meg a diákokat.

EGYHÁZKARCSA

Egy elmaradt iskolai kirándulás helyett ugrottak be a klub képviselői, akik az állatok világnapja alkalmából rendhagyó tanórát tartottak a gyerekeknek. Igyekeztek úgy kialakítani a repertoárt, hogy egy alsó és felső tagozatos tanuló is egyaránt lekössön. „Szeretnénk azt a tévhitet eloszlatni, hogy a vadászok csak gyilkolnak, mert ez nem így van. Előadásaink során lehetőségünk van ezt elmagyarázni a gyerekeknek is” – osztotta meg Szabó Gabriella, aki Katona Máriától, korábbi vezetőtől vette át a Dunaszerdahelyi Járási Vadászszövetség égisze alatt működő klubot.

A programot Wass Albert: Mese az erdőről című művével indították, ami meg is alapozta a gyermekek emelkedett hangulatát. Ebben a szellemen töltötték el az időt, előadásikban és foglalkoztató feladataikban az erdő élővilága kiemelkedő hangsúlyt kapott. A mese felolvasása után egy rövid prezentációt néztek végig arról, hogy mégis hogyan kell viselkedni az erdőben. A diákok kérde-

Bemutatták a vadászkürtöt és a különféle vadászkürtszignálok, az egyes kürtjelek használatát és azok jelentését (Fekete Nándor felvétele)

tek is és megbeszélték az erdőben való kötelező magatartás etikettjét. Bemutatták a vadászkürtöt és a különféle vadászkürtszignálok, az egyes kürtjelek használatát és azok jelentését. Elmondták azt is, hogy körülbelül másfél év gyakorlás kell ahhoz, hogy egy ilyen kürtöt megfelelően megszólaltassanak, majd természetesen a gyerekek is kipróbálhatták, nekik vajon sikerül-e elsőre. A program része volt egy vadász ruhatárának, alap ruhadarabjainak megtekintése is. Bemutatták, hogy mit viselnek té-

len és nyáron a vadászok kint a természetben. „Számunkra nem egy állat elejtése a legfontosabb feladat, ezért is javítottuk ki a gyerekeket abban, hogy egy vadász legfontosabb eszköze nem a fegyver, hanem a távcső. Kihelyeztünk az udvarra egy kisebb lest, amire felmászhattak a gyerekek. Mi is ilyen lesen ülünk, amikor megfi-

gyeljük az állatok viselkedését, minden évszakban. A megfigyelés azért is fontos, mert télen például mi biztosítjuk be egyes állatok elesését” – tette hozzá a vezető.

Az előadás után több kinti állomáson mentek keresztül. A ruházat és a les megtekintése után közelebről megvizsgálhattak pár trófeát is. Oktató kvízzel készültek, melyet a tanítók segítségével töltöttek ki a gyerekek, majd egy különleges társasjátékot játszottak. „Ezt az emberi nagyságú társasjátékot mi fejlesztettük ki. A résztvevőknek minden lépésnél egy-egy

kérdésre kell válaszolni a természettel és a vadászattal kapcsolatosan. Vannak benne büntetőkártyák és szerencsekártyák is, amik hatalmas sikert arattak a gyerekek körében” – részletezte, majd hozzátette, hogy jövőbeni terveik közt szerepel a játék asztali verziójának elkészítése is.

A Fiatal Természet- és Vadászbarátok Klubja júniusban lett egyéves. Ma már több mint 30 gyermek is a tagja. Havonta egy alkalommal tartanak számukra foglalkozásokat a környező települések vadászházainál. Az egyházkarcsai iskola délelőtti programján nemcsak a klubot, hanem az egyházkarcsai sólyomvadász-szervezetet is képviselték. A délelőtti sikerén felbuzdulva elhatározták, hogy további iskolai interaktív előadásokat szerveznek, sőt, a szomszédos intézmény, az egyházkarcsai óvoda is jelezte már igényét. „Egy év után már egy összeszokott csapatot váltunk. Jelenleg is készülünk a tavaszi országos versenyre, szeretnénk, ha a Csallóközt is képviselnék a gyerekek. A klub célja a kisvadászok kinevelése mellett az, hogy minél több természetkedvelő, állatszerető gyerek, fiatal legyen. Tervezünk a közeljövőben olyan programokat is, melyeken a gyerekekkel együtt a szülők is részt vehetnek majd” – zárta végül Szabó Gabriella, aki a vadászat mellett a hétköznapi munkában könyvelőként dolgozik. Az iskolai interaktív előadás-sorozatuk a CEF Alapítványhoz beadott sikeres pályázatuknak köszönhető.

Utolsó fázisához ért a templomfelújítás

A munkálatokat egy hete kezdték el, és az ígéretek szerint 2025 februárjában fejezik be (Fotó: Varga László)

KÜRTHY JUDIT

Még februárban értesítették Varga László helyi református lelképásztort, hogy az év második felében folytatódhat az Árpád-kori műemlék templom felújítása, ám egészen szeptember végéig nem jelentkeztek.

LAKSZAKÁLLAS

Három héttel ezelőtt értesítették a helyi református közösséget arról, hogy szeptember végén, október elején megkezdődhet a lakszakállasi református templom felújításának utolsó fázisa. Az épület külseje már teljesen elkészült, melyről egy korábbi cikkünkben is beszámoltunk. Az 1200-as évek végén épült templom teljes restaurálását a Teleki László Alapítványon keresztül a magyar állam finanszírozza. Az utolsó ütemben a teljes templomhajó és a bent található toronyfeljáró vakolatát állítják helyre. A munkálatokat Mézes Árpád restaurátor és

csapata végzi Zselizről, akik ugyan még két másik épületen dolgoznak párhuzamosan, de nem látják akadályát annak, hogy a korábban megadott hivatalos határidőig, 2025 februárjáig befejezzék. Az utolsó fázis összköltsége közel 39 000 euró lesz. „A hívek, ahogy azt vártuk is, nagy örömmel fogadták a felújítás folytatásának hírért. Már éppen elhatározták, hogy ha az ígéretek szerint mégsem folytatnák a munkálatokat, akkor ők maguk állítják vissza a padokat, hogy újra ott tarthassuk istentiszteleteinket. Örültünk, hogy erre mégsem került sor és folytatódik a munka” – osztotta meg lapunkkal Varga László.

A templom felújítása még 2008-ban kezdődött el, aminek idén 16 éve. A hívek bíznak abban, hogy a munkálatok a terveknek megfelelően haladnak majd. Az átadásig, jövő év februárig már csak kicsit több mint négy hónapot kell várniuk, addig is a templomhoz közeli ideiglenes gyülekezeti teremben, a parókia udvarára nyíló helyiségben tartják ünnepeiket, istentiszteleteiket.

Felütötte fejét a madárinfluenza

TURÓCÖLGYES

Madárinfluenzával fertőzött kócsag tetemére bukkantak a Nagy-fátrai Regionális Közegészségügyi Hivatal (RUVZ) munkatársai a stubnyafürdői (Turčianske Teplice) járásbeli Turóctölgyesen (Dubové). Az elpusztult állatot először egy helyi lakos találta meg október 7-én, később jelentette az esetet a hivatalnak. „Laboratóriumi vizsgálat során kiderült, a kócsag madárinfluenzával volt megfertőzve” – tájékoztatott a Nagy-Fátra Nemzeti Park zoológusa, Mária Apfelová. Hozzátette, az évnél ebből az időszakban a madarak vándorolnak és nagyobb rajokban tömörülnek, így a madárinfluenza, illetve más betegségek könnyebben terjednek. Elmondása szerint a vadon élő szárnyasok elhullását be kell jelenteni az illetékes szerveknek, vagy akár közvetlenül a Közegészségügyi Hivatal (ÚVZ) regionális kirendeltségének, akik végül megvizsgálják, szükséges-e óvintézkedéseket elrendelni. (TASR)

ADÁSVÉTEL

• **AKCIÓ!** Kemény tűzifa. Tel.: 0915 985 922. DPR240656

uj szo.com
KATTANJ RÁNK!

MEGREDELHETŐK: 21 hetes fiatal tyúkok, fajta: Lohmann Brown Classik – a tojótyúkok bajnoka! (pestis, kokciidózis, bronchitis ellen vakcinázva), **ROS 308-as húshibrid napszibék** (pestis és bronchitis ellen vakcinázva). Személyes átvétel üzletünkben Nyárasdon, Dunaszerdahelyi járás! AGROCENTRUM Nyárasd. Tel.: 031 55 82 664. DPR240691

VEGYES

- Lapostető-szigetelés. Tel.: 0911 288 868. DPR230979
- Tető munkák, **tetőpléhek**, tetőcserepek akciós áron – megegyezés szerint. Tel.: **0948 848 820**. DPR240475
- Lapostetők szigetelése, 10 év garanciával. Tel.: 0948 028 351. DPR240678

• Vizes, nedves falak megszüntetése olcsón, 0911 256 085. DPR240651

• Vízvezeték- és csatornahálózat építésével foglalkozó dunaszerdahelyi cég keres vízvezeték-szerelőt és gépészt. Kezdő fizetés: 1400 €. Tel.: 0907 495 025. DPR240676

Az egyes hirdetések nyelvtani és tartalmi helyességéért nem vállalunk felelősséget!

ADJA FEL NÁLUNK

APRÓ-HIRDETÉSÉT!

Megteheti telefonon:
Kis Szilvia
0918 865 748
vagy e-mailben
silvia.kis@uj szo.com

NAPTÁR Október 19

■ NÉVnap

Szombat: Ferdinánd
Germán eredetű férfinév.
Jelentése béke és merész.

Vasárnap: Vendel

Német eredetű név.
A Wendel névelem jelentése valószínűleg vandál, amely egy néptörzs neve.

■ ESEMÉNYEK

35 éve, október 19-én az Országgyűlés elfogadta a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló törvényt, ezzel ismét legális lett Magyarországon a többpártrendszer.

■ MAI ÉVFORDULÓINK

470 éve, október 20-án született Balassi Bálint író, költő, az első európai rangú költő a magyar irodalomban.

170 éve, október 20-án született Arthur Rimbaud francia költő, a szürrealista költészet előfutára.

30 éve, október 19-én hunyt el Oldřich Černík csehszlovák politikus, 1968–1970-ben miniszterelnök, a prágai tavasz egyik vezető alakja.

25 éve, október 19-én hunyt el Nathalie Sarraute orosz születésű francia író és esszéista.

30 éve, október 20-án hunyt el Szergej Bondarcsuk szovjet-orosz színész és filmrendező, Háború és béke című filmje elnyerte a legjobb nemzetközi film Oscar-díját.

30 éve, október 20-án hunyt el Ivan Sviták cseh filozófus, író, az ún. prágai tavasz egyik vezéralakja.

■ NAPI VÍCC

A tehén az aréna széléről nézi a küzdő bikát, és ellágyultan mondja társainak: – Nézzétek, milyen intelligens! Csak a fejével dolgozik...

■ ORVOSMETEOROLÓGIA

1
A mai napon fronthatással nem kell számolniuk az arra érzékenyeknek. Élvezzük az őszi napsütést.

Legkevesebb 11 halálos áldozata van a somáliai főváros, Mogadishu rendőr-akadémiája egyik kávézójában végrehajtott öngyilkos merényletnek. Az iszlamista al-Shabaab terroristaszervezet jelentkezett elkövetőként. Az áldozatok előzetes értesülések szerint többségében rendőrök. Az al-Kaida terrorhálózzal kapcsolatban álló al-Shabaab célja, hogy kiűzze az Afrikai Unió békefenntartóit az országból, megdöntse a Nyugat támogatását élvező kormányt, és az iszlám radikális értelmezésén alapuló jogrendet vezessen be Szomáliában. Céljai elérése végett a biztonsági szervek, de a nyugati értékrendet valló politikusok, újságírók és civil csoportok tagjai ellen is merényleteket hajtottak végre. (TASR/AP)

Kokain a tengerparton

Brüsszel. Egyre több kokaint találunk az Északi-tenger partjainál és a La Manche csatorna környékén – jelentette a héten egy belga hírügynökség a belga vámhivatalra hivatkozva. A hatóság szerint a jelenséget az okozza, hogy a drogot szállító teherhajók a part mentén egyszerűen a tengerbe dobják a rakományt, hogy a kisebb hajókról összeszedjék az árut. A belga vámhatóságok által irányított, szeptember 16-tól október 15-ig tartó, a tengeri kábítószer-csempészet elleni razziasorozatban összesen 930 kiló kokaint és csaknem öt tonna hasist foglaltak le, négy embert pedig őrizetbe vettek kábítószer-csempészet gyanújával. Az összetett műveletben 12 európai ország hatósága vett részt az Európai Unió rendőrségi együttműködési szervezete, az Europol koordinálásában. (MTI)

ENSZ: a világon több mint egymilliárd ember él súlyos szegénységben

MTI-HÍRÖSSZEFOGLALÓ

New York. **A világon több mint egymilliárd ember él súlyos szegénységben, és a felük még kiskorú – hívta fel rá a figyelmet a szegénység elleni küzdelem világnapján az ENSZ Fejlesztési Programja (UNDP).**

Az UNDP és az Oxfordi Egyetem gazdaságkutató központja (OPHI) által kiadott éves jelentésben különösen aggasztónak neveztek, hogy a szegények aránya háromszor nagyobb a háború sújtotta országokban. Az UNDP és az OPHI 112 or-

szág 6,3 milliárd lakosának adatai alapján számítja ki 2010 óta évente a globális, többdimenziós szegénységi indexet (MPI), amelyben egyebek között azt veszik figyelembe, hogy milyen mértékben nélkülözik az emberek a megfelelő lakhatást, a higiénikus körülményeket, az elektromos áramot, a főzésre szolgáló tüzelőanyagot, az élelmiszert és az iskolába járás lehetőségét.

„A 2023-ra vonatkozó szegénységi index borúlátó képet fest: 1,1 milliárd ember szenved a többdimenziós szegénységtől, közülük 455 millióan háborús övezetben élnek. A háború dúlta országokban a szegénységi ráta háromszor magasabb,

mint a békében élő országokban” – hangsúlyozta Yanchun Zhang professzor, az UNDP főstatisztikusa.

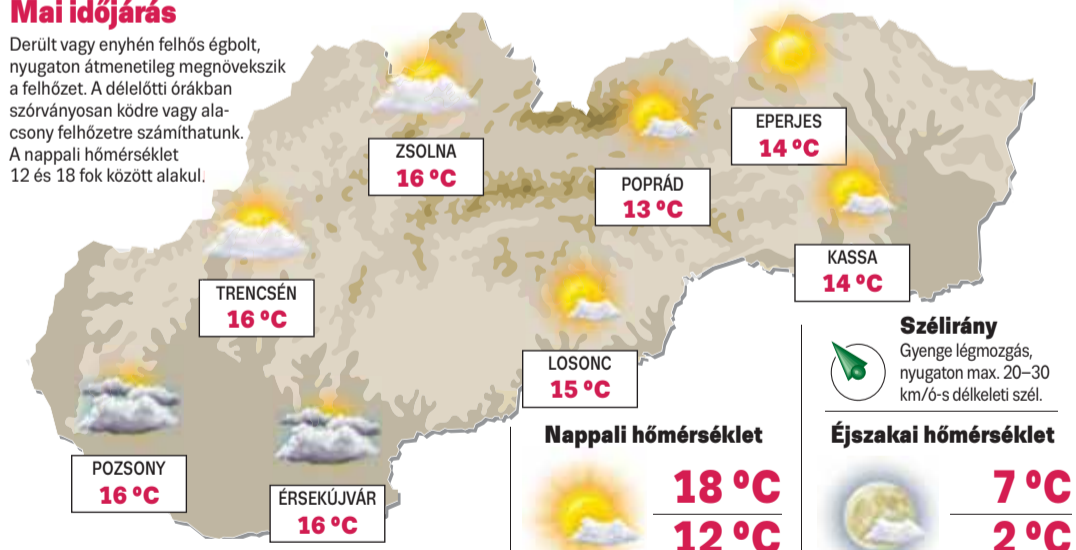
A rendkívüli szegénység továbbra is jellemzőbb a vidéki területekre a városiaknál; a világ szegényeinek csaknem 84 százaléka él vidéken. A jelentés szerint globálisan a szegénységben élő 18 év alattiak száma 584 millió. Világszerte a kiskorúak 27,9 százaléka él súlyos szegénységben, míg a felnőttek 13,5 százaléka. A legszegényebb emberek 83,2 százaléka Fekete-Afrikában vagy az indiai szubkontinensen él. A legnagyobb szegénységben élők száma Indiában, Pakisztánban, Etiópiában, Nigériában és a Kongói Demokratikus Köztár-

saságban a legmagasabb. India 1,4 milliárd lakosából 234 millióan élnek rendkívüli szegénységben. Sabina Alkire, az OPHI igazgatója szerint a háborúk mellett, hogy traumatizálják az embereket, a szegénység csökkenését is akadályozzák.

Az 1,1 milliárd szegény 40 százaléka él háborús övezetben, másfelől a háborús övezetben élők 34,8 százaléka szegény, ami háromszor akkora arány, mint a békés régiókban élők esetében. Alkire arra szólította fel a nemzetközi közösséget, hogy kövessen el mindent a béke előmozdítása érdekében, mert a béke megteremtése nélkül nem lehet felszámolni a szegénységet.

Mai időjárás

Derült vagy enyhén felhős égbolt, nyugaton átmenetileg megnövekszik a felhőzet. A délelőtti órákban szórványosan ködre vagy alacsony felhőzetre számíthatunk. A nappali hőmérséklet 12 és 18 fok között alakul.

Előrejelzés

Szombat

Gyógy	15 °C	Rozsnyó	14 °C
Dunaszerdahely	16 °C	Szenc	17 °C
Komárom	16 °C	Csorbató	10 °C
Ógyalla	16 °C	Párkány	16 °C
Léva	15 °C	Nagyszombat	16 °C
Nagy Mihály	16 °C	Losonc	15 °C
Nagyőrce	13 °C	Tótkerebes	15 °C

Vasárnap

Jobbára derült égbolt, szórványosan köd várható.	1 °C
Pozsony	16 °C
Érsekújvár	16 °C
Losonc	16 °C
Kassa	14 °C

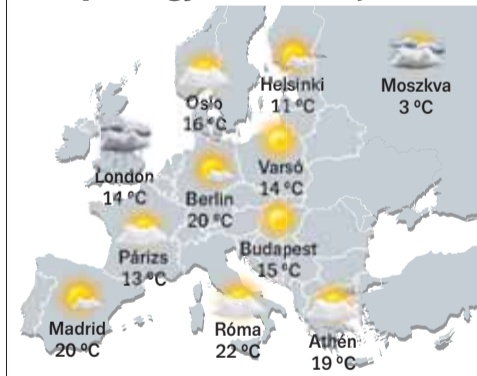
Hétfő

Tülnyomórészt derült égbolt, délelőtt helyenként köd várható.	2 °C
Pozsony	15 °C
Érsekújvár	16 °C
Losonc	15 °C
Kassa	14 °C

Időjárás a kiemelt üdülőhelyeken

Velká Rača	11 °C	Čičmany	12 °C
Csorbató	10 °C	Malinó Brdo	12 °C
Bachledova dolina	10 °C	Kubínska hoľa	10 °C
Mýto pod Ďumbierom	12 °C	Pezinská Baba	11 °C
Martinské hole	10 °C	Jahodná	11 °C
Krahule	10 °C	Drienica	10 °C
Donovaly-Záhradšte	9 °C	Poľana	10 °C

Európai nagyvárosok időjárása

Vízállás

Duna Pozsony – 420 cm Komárom – 305 cm	Medve – 335 cm Párkány – 240 cm
Bodrog Bodrogszerdahely – 285 cm	

ÚJ SZÓ

szlovákiai magyar napilap
ujszo.com
facebook.com/ujszo

Z Levélcím: DUEL – PRESS, s.r.o., Új Szó szerkesztősége, P.O.BOX 222, 830 00 Bratislava 3
Z E-mail: ujszo@ujszo.com. Z Szerkesztőség: Bajkalská 19/B, 821 01 Bratislava
Z Terjesztési panaszbejelentés: 0905 384 933, predplatne@newsandmedia.sk
Z Főszerkesztő: Nyerges Csaba Z Titkárság: 02/32153313
Z Szerkesztő-helyettes: Sídó H. Zoltán.
Z Rovatvezetők: Demecs Péter – belpolitika, Károly Zsolt – régió, B. Szentgáli Anikó – vélemény, Juhász Katalin – kultúra, Orosky Tamás – sport.
Művészeti vezető: Toronyi Xénia.
Z Kiadja a Duel – Press Kft., Bajkalská 19/B, 821 01 Bratislava, Z iČO: 35 722 517
Z Ügyvezető igazgató: Michal Teplica.

Z Hirdetési osztály: +421/918 865 748, e-mail: reklama@ujszo.com.
Z Marketing: Lelkes Levente, +421/917 671 736, e-mail: levente.lelkes@duelpress.sk.
Z Nyomja a PETIT PRESS, Bratislava. Z Belföldi megrendelések: minden postahivataltal, postai kézbesítéssel, a News and Media Holdingnál: 0905 384 933, predplatne@newsandmedia.sk.
Z Külföldi megrendelések: Slovenská pošta, a. s. Stredisko preplatného tlače, Uzbecká 4., P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava. Z Terjesztés: a Szlovák Posta Rt. és a Mediaprint Kapa Rt.
Z Az újságküldemény feladását engedélyezte: RPP Bratislava Pošta 12. Index: 48271. Z Engedélyszám: 5/2. ISSN 1335-7050. Z Nyilvántartási szám: EV 110/08. Z Minden szerzői jog fenntartva. Az írások, fotók és grafikonok terjesztése, beleértve azok elektronikus formáját, csak a kiadó írásos jóváhagyásával lehetséges. Kéziratokat nem ösztönzünk meg és nem küldünk vissza.

Z Az elhelyezett fizetett politikai hirdetések nem tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét.
Z Az Új Szó a lapok eladott példányszámát ellenőrző ABC SR tagja, az ellenőrzés eredménye a www.abc.sk honlapon található. Z ©Copyright DUEL – PRESS KFT. A szerzői jogokkal a kiadó rendelkezik. A kiadó fenntartja magának az ÚJ SZÓ megjelenéssel ellátott írások terjesztésének jogát, és a szerzői jogi törvény (33. § 1a és cikkely) értelmében kizárólag ő jogosult engedélyezni a szövegek nyilvános terjesztését. Z A sajtófigyelést a kiadó megbízásából a Newton Media, a Monitora és a Slovakia Online végzi. Z Lapunk megjelenését a Kisebbségi Kulturális Alap támogatja. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.
EKA ELFOGADJUK AZ ÚJSÁGIROK ETIKAI KÖDEKÉT
KULT MINOR
mti
AUGSTI BURVET OF CULTURE